

Městská knihovna v Praze

Pedro
Calderón
de la Barca

Dáma
skřítek

knihovna

PRAHA 2012

Půjčujeme:

knihy / časopisy / noviny / mluvené slovo /
hudbu / filmy / noty / obrazy / mapy

Fpřístupňujeme:

wi-fi zdarma / e-knihy / on-line encyklopedie /
e-zdroje o výtvarném umění, hudbě, filmu

Pořádáme:

setkání s autory / přednášky / koncerty /
filmová představení / výstavy /
aktivity pro děti a jejich rodiče / čtení

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.facebook.com/knihovna

www.e-knihovna.cz

Znění tohoto textu vychází z díla Dáma skřítek tak, jak bylo vydáno vydavatelstvím Grosmana a Svobody v roce 1899 (CALDERÓN DE LA BARCA, Pedro. *Dáma skřítek* = *La dama duende : veselohra o třech jednáních*. Přel. Jaroslav Vrchlický. Praha : Grosman a Svoboda, 1899. 158 s. Výbor dramát Calderonových, sv. 1).

Text díla (Pedro Calderón de la Barca: Dáma skřítek), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), není vázán autorskými právy.

Citační záznam této e-knihy:

CALDERÓN DE LA BARCA, Pedro. *Dáma skřítek* [online]. Přel. Jaroslav Vrchlický. V MKP 1. vyd. Praha : Městská knihovna v Praze, 2012 [aktuální datum citace e-knihy – př. cit. rrrr-mm-dd]. Dostupné z WWW:
<http://web2.mlp.cz/koweb/00/03/68/66/08/dama_skritek.pdf>.

Vydání (obálka, grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uveďte autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 24. 9. 2012.

OBSAH

OSOBY	7
JEDNÁNÍ PRVNÍ	8
1. scena.....	8
2. scena.....	11
3. scena.....	13
4. scena.....	16
5. scena.....	19
6. scena.....	21
7. scena.....	24
8. scena.....	27
9. scena.....	31
10. scena.....	35
11. scena.....	37
12. scena.....	40
13. scena.....	42
14. scena.....	47
15. scena.....	48
16. scena.....	50
JEDNÁNÍ DRUHÉ.....	56
1. scena.....	56
2. scena.....	58
3. scena.....	61
4. scena.....	65
5. scena.....	68
6. scena.....	69
7. scena.....	72
8. scena.....	73
9. scena.....	75
10. scena.....	76
11. scena.....	78
12. scena.....	80
13. scena.....	85
14. scena.....	87
15. scena.....	90
16. scena.....	92

17. scena.....	94
18. scena.....	97
19. scena.....	98
20. scena.....	105
21. scena.....	106
JEDNÁNÍ TŘETÍ	109
1. scena.....	109
2. scena.....	111
3. scena.....	116
4. scena.....	119
5. scena.....	120
6. scena.....	123
7. scena.....	124
8. scena.....	125
9. scena.....	129
10. scena.....	131
11. scena.....	132
12. scena.....	137
13. scena.....	138
14. scena.....	139
15. scena.....	145
16. scena.....	147

*PANU
NAPOLEONU M. KHEILOVI,
MAJITELI A ŘEDITELI OBCHODNÍ ŠKOLY, NA SLOVO
VZATÉMU ZNALCI A PŘÍTELI VĚCÍ A POMĚRŮ
ŠPANĚLSKÝCH
V ÚCTĚ PŘÁTELSKÉ PŘIPISUJE PRÁCI SVOU
J. V.*

OSOBY

DON MANUEL, Don Luis, Don Juan, bratři.

COSME, sluha D. Manuela.

RODRIGO, sluha D. Luise.

DOÑA ANGELA, sestra obou bratrů, vdova.

DOÑA BEATRIZ.

CLARA, služka D. Beatriz.

ISABEL, služka D. Angely.

SLUHOVÉ A KOMORNÉ.

Děj v Madridě.

JEDNÁNÍ PRVNÍ

1. scena

(Ulice.)

Vystoupí Don Manuel a Cosme v obleku cestovním.

D. MAN.: O hodinu jednu pouze
slavnosti jsme promeškali,
jimiž Madrid velkodušný
oslavuje slavné krtiny
Baltasara infanta.

COSME: Jak se často přiházívá,
o hodinu jednu pouze.
O hodinu pouze dříve
přijít, nenalez by Pyram
mrtvou Thisbu u pramene,
mohlo to být bez moruší,
nebo básníkův dle zvěsti
moštěm byla morušovým
sepsána ta tragedie.
O hodinu spozditi se,
v ložnici již uzavřenou
Lukretii Tarquin našel;
autoři se nemuseli
bez pomoci konsistoře
v tuhém sporu kompetence
hádat, násilí zda v skutku
činil jí neb neučinil.
O hodinu pouze déle
přemýšlela Hero, má-li
skočit s věže, neskočila,
o tom není pochybnosti;
a pan doktor Mira Méscua
moh si práci uspořiti,

dobře psanou komedií
obohatit naši scenu;
nesměla též Amarylis
přirozeně tak v ní hráti,
kejklířka že masopustu
(jiní jsou to v době postní)
odcházela, to ne jednou,
ruce na rozbité hlavě.
O hodinu když jsme jednu
zmeškali tak velký svátek,
nezmeškejme o hodinu
hospodu si vyhledati.
Zpozděn-li Abindarraez,
venku zůstati on musí.
A já šlím touhou seznat
přítele, jenž tebe čeká
s ložem, stolem ku obsluze,
jako bys byl módní galan.
Zvěděti jen, jak a odkud
velké štěstí to nám přišlo;
nejsme k ničemu mu platní,
přec nás oba vydržuje.

D. MAN.: Toledský Don Juan, Cosme,
muž jest, jenž mi nejvíc přeje,
neb my oba, ne-li k hanbě,
aspoň všech jsme ku závisti,
mnohých století jež během
šedá dávnověkost slaví.
Spolu jsme kdys studovali,
od knih spěchali pak k zbraním,
oba dva jsme byli stejně
druhy na válečné dráze.
V kruté válce Piemontské,
pan vévoda de Feria
kdy mne poctil krátkou pikou,
svůj jsem zase dal mu prapor,

praporečnickem mým stal se.
Když pak jednou v tuhé hádce
poraněn byl těžkou ranou,
v loži vlastním jsem jej léčil;
on své žití mimo Bohu
děkuje mi. Nechám stranou
mnohé služby menší váhy,
o nichž malicherno mluvit
mezi šlechtou. Proto také
učenou Akademií
dobročinnost maluje se
bohatá jak dáma, která
odvrací se, což má říci
každému, kdo dobro dělá,
že je slušno zapomínat je;
nedělá je, kdo je šíří.
Zkrátka: Don Juan mi vděčí
za mé mnohé věrné služby,
věda pak, že Milost král
za odměnu udělil mi
tuto hodnost a že musím
cestou u dvora se zjevit,
stejnou mincí chtěje platit,
hospodou svůj dům mně skýtá.
Ač list jeho, poslán z Burgos,
s ulicí dům naznačuje,
nechtěl jsem přes ulicemi
vyptávati se, kde bydlí
a tak zatím mezka, zboží,
všecko v hostinci jsem nechal.
Hledaje dům jeho nyní,
slavnostní zřím všady úbor,
tázaje se po příčině,
chtěl jsem cestou všecko shlednout
Vskutku jsme však přišli pozdě,
nebo...

2. scena

Vystoupí Dona Angela a Isabel obě pod závoji.

ANGELA: Jak mi pohled praví,
rytíř jste pln jemných mravů,
ó tak prosím, smilujte se
nad ženou, jež za ochranu
žádat vás, se osměluje.
Čest i život visí na tom,
onen muž by nepoznal mne
a též nestíhal mne dále.
Zamezte, při vašemžití,
aby žena urozená
pohaně v plen nepropadla;
snad by se kdys mohlo státi...
S bohem, chvátám umírajíc.

(Obě rychle odejdou druhou stranou.)

COSME: Vichřice to, nebo žena?

D. MAN.: Jaký případ!

COSME: Co chceš počít?

D. MAN.: Můžeš ty se ještě ptáti?
Smí má šlechtnost se vzpírat.
zameziti pohanění,
jež by dámu stihnout mohlo?
Podle všeho bez pochyby
její muž to.

COSME: A co myslíš?

D. MAN.: Jakous lstí jej hodlám zdržet,
to když se mi nepovede,
budu nucen chvatně sáhnout
ku násilí, tu by ovšem
důvod toho nepochopil.

COSME: Pátráš po lsti? Počkej, právě
vhodná jedna připadá mi,
přítele odporučení
to mi posloužiti muže.

3. scena

Vstoupí Don Luis a jeho sluha Rodrigo. Předešlí.

D. LUIS: O já musím poznati ji,
byť jen pro tu její touhu,
jíž se uniknout mi snaží.

RODRIGO: Jenom za ní a zviš, kdo jest.

COSME: (*K Donu Luisovi.*) Nechť i, pane, pohaníte
moji smělost, smilujte se,
prosím vás, byste mi řekl,
komu svědčí tento dopis.

(Nastavuje mu dopis.)

D. LUIS: K tomu nyní nemám času.

COSME (*zdržuje ho*): Nemáte-li pouze času,
toho já mám nazbyt, pane,
s vámi mohu jít hned.

D. LUIS: Z cesty táhni!

D. MAN. (*stranou*): O jak rovná
ulice jest, musí stále
viděti je!

COSME: Smilujte se!

D. LUIS: Bůh ví, ty jsi dotěravý,
leb ti rozbiju, když na mne
budeš nalehati.

COSME: O to
málo budu.

D. LUIS: Trpělivost
nemohu mít déle s tebou,
vari!

D. MAN.: Nelze otáletí,
odvaha ať rychle skončí,
chytrost co zapředla bystře.

(Zastaví jej.)

Vězte, pane, tento muž zde
jest můj sluha; nevím věru,
čím vás uraziti mohl,
že jej takto odháníte
násilnický -

D. LUIS: Neodpovím
na stížnost ni na pochybnost;
nebo já se neomlouvám
nikomu. Tož s bohem!

D. MAN.: Pane,
mé cti kdyby odhodlanost
žádala zde za omluvu,
muž být jista vaše pýcha,
že bych bez ní neodešel.
Otázka má, čím vás muž ten
urazil, či obtěžoval,
zasloužila zdvořilejší
odpovědi. Dvůr že učí
dvornosti, tož nehodlejte,
uvést jej v špatnou pověst,
cizinec by musil přijít
a jí toho učit musil,
kdo by měl ji nejspíš znáti.

D. LUIS: Kdo že myslí, že bych nemoh učiti jí?

D. MAN.: Kde stich jazyk
dovolte, ať mluví ocel!

D. LUIS: Máte pravdu!

(Tasí a šermují.)

COSME: Kéž by tak měl
ještě někdo chuti...

RODRIGO: Taste peroutku svou.

COSME: Ta je panna,
bez svatební, věřte, smlouvy
nelze odhalit ji.

4. scena

Vystoupí Doña Beatriz a Klára v pláštích, Don Juan, lid a předešlí.

D. JUAN: Nech mne,
Beatriz!

D. BEAT.: Ty nesmíš vyjít.

D. JUAN: Musím, jenom podívej se,
můj to bratr, s někým v boji.

D. BEAT.: O já bědná! (*Skočí zpět do domu.*)

D. JUAN (*k D. Luisovi*): Ku pomoci
již jdu tobě.

D. LUIS: Zaraz, bratře!
Spíš, bys babou objevil mne,
přicházíš, než pomoci mně.
Rytíři vy cizí, zříte,
kdo se dříve nebál pŕtky,
sám když byl, teď ve průvodu
nenechá jí, jako baba.
S bohem jděte, dál svou cestou,
šlechtnost má vyhýbá se
špatné srážce, zvlášť s tím, který
takto ostře bít se umí.
Jděte s bohem!

D. MAN.: Obdivovat
vaší jemnosti se musím,
kdyby však jste o mne přece
stín měl mít pochybnosti,
najděte mne, kde vám libo.

D. LUIS: Nuž tak budiž!

D. MAN.: Ba, tak staň se!

D. JUAN: Co to vidím, co to slyším,
vy to, done Manueli?

D. MAN.: Vy Don Juan?

D. JUAN: V pochybnosti
nerozhodnut se tu zmítám,
co tu dělat, když zřím bratra
s přítelem (což v jádru jedno)
v také řeži, zmítán budu,
bez důvodu pokud bude
mi to všechno.

D. LUIS: Poznáš důvod.
Tento rytíř urozený
sluhovi zde v pomoc chvátá,
jehož hloupost nutila mne
pokárat jej. A tím všechno
odbyto již.

D. JUAN: Když tak tomu,
nezazlíš mi, pospíším-li
obejmout jej, ušlechtilý
tento host, jež očekává
dům náš, Don Manuel jesti.
Bratře pospěš vstříc mu jíti,
neb dva muži, kteří v boji
měřili se, pro vždy budou
lepšími si druhy, nebo
navzájem si ukázali
cenu svou a již se znají.
Sem v mou náruč!

D. MAN.: Dřív než smím-li
obejmout vás, žádá toho,
tato smělost, již jsem poznal,
projeviti všechnu úctu
Donu Luisu.

D. LUIS: Vždy váš přítel
a mě velice to líto,
že jsem ihned nepoznal vás,

vaše statnost víc než třeba
zradila vás.

D. MAN.: Vaše opět
výstrahu mi dala, pane:
Odnáším si z boje ránu
na své ruce.

D. LUIS: Kéž bych na své
měl tu ránu z toho boje!

COSME: Jaká spůsobná to půtka!

D. JUAN: Spějte, bych vás ošetřoval.
Ty zde Done Luise prodlíš,
abysi mne Beatrizi
omluvil, když bude stoupat
do vozu a čekat na mne,
že se zdám tak nezdvořilý.
Vejděte v můj dům, ó pane,
(vaším líp moh by se zváti)
hojiti se.

D. MAN.: Nic to není.

D. JUAN: Pojd'te, prosím.

D. MAN. (*k sobě*): Jak se zdálo
příšerné mi, Madrid krví
že mne vítá.

D. LUIS (*stranou*): Jak mi trapně
jest, že se mi nezdařilo,
dostihnouti onu dámu!

COSME (*stranou*): Věřu, pán můj zasloužil si
tu výstrahu na své ruce,
aby více po ulicích
nechoval se jak Don Quichote.

(*Odejde za nimi.*)

5. scena

Don Luis, Doña Beatriz, Klára, Rodrigo.

D. LUIS: Divá bouře přehnala se,
proto, paní, vztyčte zase
luzné květy vaší krásy,
které vadnou, blednou ledným
dechem mdloby.

D. BEAT.: Kde jen mešká
přec Don Juan?

D. LUIS: Snažně prosí,
abyste jej omluvila,
nutné odsud povinnosti
odvedly jej, snažná péče
o zdraví též přítelovo,
jenž byl raněn.

D. BEAT.: Věčný Bože,
Juan raněn?

D. LUIS: Ne tak, paní,
kdyby raněn byl můj bratr,
věřte, zde bych neprodléval,
ne, Don Juan raněn není.
Nebojte se, nebylo by
správno, bychom, kdežto zdrav jest,
vzájemně oň trápili se,
zármutkem já a vy bázní.
Zármutkem díím, když vás vidím
mučenou a přemoženou
smýšleným jen prázdným hořem,
s větší silou jež vás týrá.

D. BEAT.: Done Luise, dobře víte.
jak ctím vděčně vaši něžnost
podle práva, že je od vás,

lásky že je rovněž znakem,
odměnit ji však mi nelze,
neb to mohou pouze hvězdy.
A kdo může od těch žádat,
co nechtějí dáti samy?
Co jen zřídka přihází se,
u dvora co nejvíc platí,
dík můj vemte za sklamání
pouze proto, že s tím zřídka
u dvora lze setkat se.
Buďte s bohem!

6. scena

(Odejdou Doña Beatriz i Klára.)

Don Luis, Rodrigo.

D. LUIS: Buďte s bohem!

Co jen podnikám a dělám
nezdaří se, Roderigo.
Uvidím-li krásnou ženu,
poznat chci ji, chvátám za ní,
ihned vyskytne se hlupák
a pak souboj, jenž mne zdrží
a co horší, nevím věru.
Bojuji-li, přijde bratr,
z nepřítele hned je přítel.
Mám-li při nějaké dámě
zastoupit jej, je to dáma,
jež mi tisíc trudů dělá.
Zakuklená uteče mi,
hlupák, ten mne darmo týrá,
cizí člověk napadne mne,
vlastní bratr mi jej vyrvé,
jeho by byl doma hostem
a pak druhá dáma k všemu
zavrhne mne. Zlý můj osud!

RODRIGO. Uhodnu-li, z těchto trudu
co tě asi nejvíc trápí?

D. LUIS: Neuhodneš.

RODRIGO: Nejvíc tebe
žárlivost na bratra trápí
a na krásnou Beatriz?

D. LUIS: Ty se mýlíš.

RODRIGO: A co tedy?

D. LUIS: Pravdu chceš-li na mně zvědět,
(tobě pouze bych se svěřil)
toto nejvíce mne trápí:
že můj bratr bez rozmyslu
mladého v dům bere muže
ač, jak sám víš, Roderigo,
spanilou má doma sestru,
která mladá je a vdova
a tak žije ve zátiší –
jak též víš – že samo slunce
sotva v domě uhlídá ji,
nebo pouze Beatriz
její příbuzná k ní chodí.

RODRIGO: Ovšem vím, že byl muž její
v bohatém přímořském městě
správcem královských všech dávek;
po své smrti, vím též, králi
velké sumy dlužen zůstal.
Ke dvoru tu tajně přišla
doufajíc, že může lépe
žijíc prostě, ve zátiší
vyrovnati svoje dluhy.
To omlouvá tvého bratra:
nebo, uvážíš-li dobře,
její vdovství zakazuje
a též výhod nepřaje jí,
aby návštěv přijímala;
že Don Manuel, ač nyní
tvým je hostem, nedozví se
že s ním v jednom domě žije
taká žena, nelze tudy
neslušným zvat, že jej přijal.
Zvlášť Don Juan když tak dbalý
jest, že do jejího bytu
z druhé ulice vstup zřídil,
a že dále vnitřní dveře,

(aby zahnal podezření,
ze strachu že zavírá se,
aneb proto, aby snadněj
podruhé moh otevřítí,
velikou, skleněnou skříní
tak dal pevně zatarasit,
že by nikdo nikdy neřek,
že tam jednou byly dvěře.

D. LUIS: A to má mi dáti poklid?
To spíš smrt mi připravuje,
sám teď pravíš, za ochrance
svoji cti že nemá víc
než sklo křehké, které v kusy
rozpadne se první ranou.

(Oba vejdou do domu.)

Proměna

(Pokoj Dony Angely v domě Dona Juana.)

7. scena

Doňa Angela, Isabel.

D. ANG.: Isabelo, na můj vlas
čepec, (krutá je to rána!)
ve kterém já zahrabána
žítí musím, podej zas!
Zlý to osud!

ISABEL: Zde je v chvatu,
může tu být v okamžení
bratr tvůj, v svém podezření
by se neutvrdil, v šatu
kdyby zase měl tě zřítí
u zámku jak viděl tebe.

D. ANG.: V těchto stěnách, (pomoz nebe!)
bídne mám já živořiti?
Zde, kde slunce ani neví
kdo já jsem, kde moje žely
tak jsou velké, ni den celý
neobsáhne, nevyjeví;
kde mi luna málo stálá
nemůž' říci: Já ji zřela
v samotě tam, v smutku dlela
nad svým losem naříkala?
O svobodu oloupena
ve žaláři, v samotě
žiju, že jsem vdova chotě
jak dvoum bratrům zasnoubena.
Či to snad je zločinem,
opustím-li jizbu svoji
a si vyjdu ve závoji

unavena zármutkem
do divadla, tam kde sláva
v jásotu a tleskání
hlasem z kovu vyzvání,
nesmrtelnost provolává?
Těžký osud, zlá tu rada!

ISABEL: Paní, není pochybnosti
právě při tvé spanilosti,
že jsi vdova, že's tak mladá,
bratři tebe přísně střeží,
nebo tento stav prý právě
dává příležitost hravě,
v sladký hřích že srdce běží.
Zvlášť při dvoře v každý mžik
sličné vdovy v celém roji
v sázku nesou pověst svoji,
tak že vzdávám nebi dík,
vidím-li je na ulici
počestné a bohumilé
skromné tak a ušlechtilé,
zatím svoji ve světnici
bez šláře, plen svého chtíce,
zbožnost stranou zanechají,
v každý zvuk se v tanec dají
jako ve hře větrů míče.
Dosti však buď této řeči
v jiný čas ji nechme, paní,
teď na čase rozmlouvání
o cizinci, jehož péči
svěřila jste svoji čest
zvolivši jej za rytíře.

ANGELA: Čtla jsi, ač to divné víře,
co v mé duši psáno jest.
Starost musila jsem mít
o sebe jen v onen mžik,
sotva že jsem prchla, dýk

slyšela jsem cinkot zníti.
Tu mi v mysl přišlo zdání
Isabelo, vím to, klam,
neznámý že rytíř sám
v divoké se pustil klání
pro mne, jež v své zpozdilosti
nechala jej v také lázni;
ale žena jatá bázní
nepřemýšlí v zmatenosti,
neví, jaké dělá věci.

ISABEL: Nevím, zdali s ním se srážel,
vím jen, že nám nepřekážel
víc tvůj bratr.

ANGELA: Poslyš přeci!

8. scena

Bon Luis, předešlé.

D. LUIS: Angelo?!

ANGELA: Co libo jest?

Zmatkem tvoje líce vzplálo,
co tě trápí, co se stalo?

D. LUIS: Dost mám trudu, neb mám čest.

ANGELA: (*k sobě*) Běda, není pochybnosti,
že mne bratr poznal dříve...

D. LUIS: Týrá mne to v muce divé,
že tě mají v nevážnosti.

ANGELA: Mrzutosti snad jsi měl?

D. LUIS: Horší, sotva tebe vidím,
k mrzutosti krok zas řídím,
již jsem přestál.

ISABEL: (*k sobě*) Nový žal?

ANGELA: Mrzutost čím dělám tobě
věděla bych věru ráda?

D. LUIS: Jak tě zřím, v mé hrudi váda.

ANGELA: Běda!

D. LUIS: To mne nutí k zlobě,
bratr náš tě málo cení.

ANGELA: (*k sobě*) To je pravda!

D. LUIS: S bídou svojí,
přijdeš-li mu, novou strojí;
teď však nudy utrpení
již jsem splatil hostu jeho,
ve souboji jsem se bránil

neznaje ho, jsem ho ranil
jakby v tuše nešťastného!

ANGELA: Jak to?

D. LUIS: K zámku cesta moje
na náměstí, kam až sahá
zábradlí, kde, sestro drahá,
stráže kočárů tam roje
jezdců smečku zdržovaly,
společnost jsem našel druhů;
ve veselém stáli kruhu
s jednou dámou žertovali.
Závoj halil její líce,
její řeč i vtip tak milý
všichni svorně velebili,
chválili ji víc a více.
Sotva jsem však přistoup blíž,
ona rázem oněměla,
tak že otázka hned zněla
žertem, jaká že to tíž
příchodem mým padla na ni
od té chvíle, co jsem přišel?
Darmo, víc jsem neuslyšel,
ač mé rostlo namáhání
poznat ji, však marná snaha!
Začla ještě více v šlár
zahalovat svoji tvář,
víc se tají a se zdráhá.
Šel jsem, jak nás opustila,
ustavičně za ní dále,
ohlížela se tu stále
plna péče, strachu byla,
čímž má starost rostla tuhá.
Do ulic já za ni všady,
v cestu muž mi vstoupil mladý
našeho to hosta sluha;
s prosbou, bych mu dopis čet.

Nemám času! já mu děl,
neb jsem právem za to měl
do cesty, že on mi vlét,
aby mně byl na obtíž, neb ta dáma dřív mu cosi
šeptla – chlap však stále prosí,
řek jsem mu, co nevím již.
V mžiku náš tu byl již host,
voják, jemuž řež jde k duhu,
začal bránit svého sluhu,
tasili jsme – a již dost!
To je všechno, mnohem více
snadno se však mohlo stát.

ANGELA: V jaké síti bys to pad
ženy zlé a kouzelnice!
Ó ty ženy! Samá lest!
Neznala tě, tedy k tomu
sáhla, by do svého domu
za sebou tě mohla svést.
Proto často tobě rady
dávala jsem v rozhovoru:
Měj se bratře na pozoru
před slečinek oněch spády,
které lákají v své síti
mladé muže.

D. LUIS: A jak čas
tobě utek?

ANGELA: V pláči zas
v jizbě mé ne právě hbitě.

D. LUIS: Bratr nenavštívil tebe?

ANGELA: Od dnešního rána ani nezjevil se.

D. LUIS: Nevšímání
jeho věř, mne v duši zebe.

ANGELA: K vůli tomu žal tvůj divý?
Líp je, oddaně to nésti,

nejstarší náš bratr jesti,
který nás přec oba živí.

D. LUIS: Lehce jak ty chci to bráti,
vždyť jen sestro k vůli tobě
mne to hnětlo. A že v zlobě
nevru naň, chci důkaz dáti,
navštívit jej, dvorný k němu
ve všem obcování být.

(Odejde)

9. scena

Doña Angela. Isabel.

ISABEL: Paní, co tvůj říká cit
co se stalo v domě k všemu?
Po té bouři a tom hromu
ten, kterým tvůj život bráněn,
jako host a k tomu raněn
prodlévá teď v našem domu.

ANGELA: To jsem v též myslila chvíli
souboji slyšíc zvěst
že poraněný jest
v našem domě jak host milý.
Nemožné ač zdá se býti,
aby v Madrid přišel muž
a tu dámu našel již
prosící, ji zachrániti;
bratra hned, jenž ve zápase
raní jej, druhého hned,
jenž by ve svůj dům jej ved
a to všecko v jednom čase.
Možná je to ovšem již
pokud nemohu to zřít,
nelze mi to uvěřit,
že to pravda.

ISABEL: Tedy slyš:
Místo vím, když libo tobě
zřít jej můžeš, ba i více.

ANGELA: Blázníš? Mojí od světnice
dlouhá cesta k jeho kobě;
nemohou se setkat kdesi
obě jizby.

ISABEL: Díím to jistě,
stýkají se v jednom místě.
Nevím však, proč to tě děsí.

ANGELA: Ne že bych jej vidět chtěla,
chci jen se to dozvědít,
rci mi, jak to může být,
nelze věřit, co jsi děla.

ISABEL: Nevíš, že skříň skleněnou
mezi dveře dělat dal
tvůj pan bratr?

ANGELA: Ovšem dál
myšlenku již chápu tvou;
myslíš, bychom otvor malý
udělaly do té skříně,
hosta vidět z naší síně!

ISABEL: Myšlenky mé výš se vzpály.

ANGELA: Nuže?

ISABEL: Zavřít ony dvěře,
odtamtud jež vedou v sad,
otvírat je, jakby rád,
Don Juan v své nedůvěře
dal tam, dávno tomu není,
postavit skříň, dobře vím
se skleněným nádobím,
ta je lehce k otáčení.
Tak jsem se to dozvěděla:
měla jsem tam poklízeti;
že mi žebřík udržeti
může skříň, já za to měla.
Smek se žebřík, držel mihn,
po podlaze couval plaše,
až jsme všichni – jedna kaše
leželi tu, já, on, skříň.
Nestojí skříň tedy pevná,

jak jsem sama zakusila,
hnout jí stačí malá síla,
objít lze ji, věc to zjevná.

ANGELA: Abych to jen dobře znala,
provést mī to nenapadá,
avšak odtud kdybych ráda
v druhou světnici se brala,
skříní z této strany hnula
rci, zda z druhé možno jest
jí též hnouti?

ISABEL: Na mou čest!
Stačí, byste zabodnula
hřebů pár před dveře potom,
lehce jen, však to prý stačí
neprojde, kdo tady kráčí,
leda dřív by zvěděl o tom.

ANGELA: Kdyby sluha přijít měl
pro světlo, cos potřebného,
ptej se hned po pánu jeho,
zda by ještě vyjít chtěl.
Nebo možno není ani,
že by v lože dýkou rána
hnala jej.

ISABEL: Jsi odhodlána,
dnes tam jíti?

ANGELA: Toužné plání
žene mne, se dopátrati,
zda on ochrance můj byl;
vždyť on pro mne krev svou lil,
ránu jeho obvázáti,
musím věru ve soucitu
k vůli sobě vděčná býti
zvlášť když nemůže mne zříti,
neznána když přijdu v skrytu.
Pojď skřín onu prohlédnouti,

zdaří-li se vniknout k němu,
odměním se statečnému,
nebude s to proniknouti,
odkud odměna ta byla.

ISABEL: Hezké báje lze tu snovat.
Bude-li však vypravovat?

ANGELA: Nebude! –

Muž, jehož síla
rovna s rozumem i mravem,
(věnem tyto všechny ctnosti na
poprv hned s toužebností
přirkló srdce mé mu právem,
smělou mysl na podniky,
opatrnost v každém kroku,
něžnost i žeh vášně v oku)
nezahanbí ženu, s díky
přijme svůj los, jaký byl;
vždyť by hřešil nestoudností,
kdyby jazyků zlých zlostí
tolik dobra zneužil!

Proměna

(Pokoj Dona Manuela. Pohyblivá skříň ve zdi s příhradami zasklenými. Ohřívaček atd.)

10. scena

Vystoupí Don Manuel, Don Juan a sluha se světlem, později Don Luis a jiný sluha.

D. JUAN: Ó prosím, lehněte si!

D. MAN.: Jak, rána má vás děsí?

Nač ohled na ni brátí?

Před vámi musil bych jak děcko státi,
to sotva za řeč stojí.

D. JUAN: Ó krutá sudba je to hvězdy mojí!

Ó zlou muku bych zkusil,

ten kdybych bolem ples zaplatit musil,

vás vidět nemocného

v svém domě, ač ne vinou bratra mého,

však přec v tom pomyšlení,

že od něho zlé máte poranění.

D. MAN.: On bohatýr je v skutku,

a žárlím na meč jeho pro tu půtku;

jsem ducha jeho ctitel

a vždycky jeho sluha, jeho přítel.

(Vejde Don Luis, za ním sluha nesa v koši přikrytém kord i s šerpou.)

D. LUIS: Spíš já chci váš být sluha,

svůj život nabízím vám, ve mně druha

zde máte! Polekaný

jenž drzý tento nástroj kleté rány

víc podržeti nechce;

ku vaší službě již jej vzdává lehce.

Ni k potěše, ni k plesu

být nemůž' mi, tož pokorně jej nesu,

jej vzdávám se jak sluhy,
jenž mravem špatným pána svého tuhý
hněv zasloužil; zde dýka
jež ranila Vás, ať svou vinu pyká,
ať prosí smilování,
ať na mne váš hněv zhojí se i na ni!

(Odevzdá mu dýku, sluha odejde.)

D. MAN.: Jste věci než já věru
jak v ráně tak i v mravu, dýku беру;
by vždycky po mém boku
mně statnost hlásala ve každém kroku.
Ó teď mohu jist býti,
neb v jaké nebezpečí může jíti,
kdo smí se chlubit, vaším mečem vlásti,
jen před ním mohl bych se ještě třásti.

D. JUAN: Mně Don Luis pokyn dává,
co hostitele povinnost je pravá
i prosím, dary moje
též račte přijmout.

D. MAN.: Jaké pocty roje,
jichž nelze odplatiti!
Vy závodíte vespolek, mne ctíti!

11. scena

Cosme, předešlí.

(Vstoupí Cosme s vaky a bednami, které, jak vstoupí, hodí do prostřed pokoje.)

COSME: Ať dvacet tisíc čertů
svých pekelnických dovolí si žertů,
ať dvacet tisíc draků
mne v jícen bez rozpaku
na tomto místě chytí
a se mnou rázem k nebesům se řítí;
ať boží soud mne schvátí,
a zcela po právu to má se státi!
když nezvolím si bez všech injurií
Halič neb Asturii
spíš za byt nežli toto město kleté!

D. MAN.: Nu pomalu!

COSME: To kalendáři rcete!

D. JUAN: Co s tím chceš říci?

COSME: Co chci říci? Krátce:
Kdo na svém soku nemstí se, je zrádce!

D. LUIS: Na jakém pravíš soku?

COSME: To z okapů je voda v hojném toku.

D. MAN.: Jak ta tě znepokojí?

COSME: Jdu se sedly a s celou tíží svojí
ulicí v čilém kvapu,
do studny upadnu tu u okapu
a tak jsem se vším rázem,
jak přísloví dí, v bláto padl na zem.
Jak lze tak přijít domů?

D. MAN.: Jsi opilý a táhni u sta hromů!

COSME: By opilství mne nával
stih, já bych tolik vodě nenadával.
Vždyť v knihách čet jsem, těžko k uvěření,
že zřídla jsou, jež přeje své mění,
již věřím poučený vaším kynem,
že voda z okapu se stala vínem.

D. MAN.: Ten spustí-li, rok celý
to potrvá.

D. JUAN: Hoch zdá se převeselý!

D. LUIS: Však vysvětli mi, hravě
když umíš číst, jak dokázal jsi právě
o knihách v rozhovoru,
proč týral jsi mne tolik v onom sporu,
bych list ti přečet – Zlíbí se ti, ano?

COSME: Jen knihy umím číst, však ne, co psáno.

D. LUIS: To odpověď je hbitá.

D. MAN.: Jej nechte, prosím. V šašcích nenasyta
je veliký a drzý.

COSME: Přehlídka bude brzy
mých žertů všech, chci pozvati vás na ni.

D. MAN.: Chci ještě, než se zšeří
jít na návštěvu.

D. JUAN: Doufám při večeri
vás uviděti.

D. MAN.: Cosme, bez váhání
vše věci vyndej z vaku,
však cítit nezapomeň, darebáku!

D. JUAN: Až budeš zavíratí,
zde klíč, já hlavní chci si ponechatí
jen abych pozděj přišel pro příhodu,
však v byt jiného vchodu
ni klíče není (tak to moje přání)

nech na dveřích jej, však již v chvíli ranní
by poklidil zde, někdo přijde čile.

(Odejdou, Cosme zůstane.)

12. scena

Cosme.

COSME: Sem zboží moje milé!

Chci nejdřív ohledati,
a pěkně spočítati,
jak na cestě až posud
se zachoval k nám nelítostný osud.
Že v hospodách, to víme,
své účty mnohem volněj prohlížíme
než doma, v hospodě se jí dle chuti,
co doma ku skrblení všecko nutí!
Těž příležitost na cestách je větší,
svou ruku strkat s péčí
ne za nádra si – cizí do tobolky.

(Otevře jeden vak a vyndá z něho tobolku.)

Ta moje dnes je kus pořádné holky,
neb vyjela si suchá jako pann
a vrací se mi pěkně nadělaná!
Však přepočtu ji! – Ne počkám až k ránu.
Mám prodati snad stádo jehňat pánu,
by nahlédnout moh, zda je plna vskutku?
Nu uvidíme!

(Otevře jiný vak.)

Zatím k svému smutku
mám vyndavati pána svého šaty;
snad kdyby pán můj zlatý
chtěl na lože, tož z vaku
sem šaty bez rozpaku!
Tak poručil; však poslouchat zda musím?
On pánem proto, neposlouchat zkusím,
jsem proto sluha švarný;
a proto hajdy Cosme, do vinárny!

Máš chuť na víno? Dobrá! Cosme půjdem,
dřív choutkám svým než panským hovět budem.

(odejde, pausa.)

13. scena

Dona Angela, Isabel.

(Skříň se z druhé strany odšoupne a tajnými dvířkami, kteráž se ven otvírají, vstoupí Dona Angela a Isabel.)

ISABEL: Prázdný byt je, tak mi pravil
Rodrigo, neb s tvými bratry
host náš z domu vyšel právě.

ANGELA: Proto mohla aspoň jednou
pokus ten jsem podniknouti.

ISABEL: Vidiš, lze tak v tento pokoj
ve vší slušnosti se dostat.

ANGELA: Spíš zdá se mi, Isabel,
přípravy že moje všechny
prazbytečny tady byly;
bez překážky lze sem vstoupit,
nebo dvěře hravě, lehce
zavřít i otevřít
lze, aniž by kdo co spatřil.

ISABEL: A proč vlastně sem jsme přišly?

ANGELA: Bychom se zas navrátily;
neb to stačí ku bláznovství
dvou žen, něco takového
rozumně si vymyslet.
A to nemá naposledy
jiný důvod, než ten pouze,
dvakrát že tak umluveno
a že jsem si umínila,
ježto vím, že cizí muž ten
za mne odvážně a směle
uvrhnul se v nebezpečí,
jemu, jak jsem ti již řekla,
dárek dáti za odměnu.

ISABEL: Dárek tvého bratra leží
na stole zde, jeho dýka.

ANGELA: Pohleď jen sem dali jemu
kalamář můj.

ISABEL: Tento nápad
bláznovský měl pán můj rovněž,
poručil mi sem jej dáti
se vším, čeho třeba k psaní
i s tou spoustou různých knih.

ANGELA: Hleď, tam dva též vaky leží.

ISABEL: Otevřené, chceš snad paní
prohlédnout si obsah jejich?

ANGELA: Je to věru pošetilé,
přec však ráda věděla bych,
co v nich má.

ISABEL: Nu jako voják...
nebude to asi mnoho.

(Isabel vybírá z vaku různé věci a rozhází je kolem po pokoji.)

ANGELA: Co to jest?

ISABEL: Jen samý papír.

ANGELA: Psaní od žen?

ISABEL: Ne, má paní,
processy, úřední akta
sešité a hodně těžké.

ANGELA: Dopisy žen byť to byly,
ty by byly mnohem lehčí,
co je v onom vaku ještě?

ISABEL: Trochu bílého zde prádla.

ANGELA: Voní dobře?

ISABEL: Čerstvě voní.

ANGELA: To ta nejkrásnější vůně.

ISABEL: Vlastnosti má všechny dobré,
bílé, měkké jest a jemné;
ale, co je toto paní?
Koženou zde vidím tašku,
různé náčiní v ní z kovu.

ANGELA: Ukaž, vypadá to z dálky
zubního jak u lékaře.
Ale ne, ty malé klíšťky
ty jsou ku pálení vlasů,
lze též jimi kníry kroutit.

ISABEL: Item kartáč a tu hřeben!
Dobře on se zaopatřil,
zdá se vždy, že host náš milý
svého kopyta se drží.

ANGELA: Jak to?

ISABEL: Jak lze vidět tady.

ANGELA: Co tam dále?

ISABEL: Paní, item
druhý svazek ve formátu,
v jakém dopisy se píše.

ANGELA: Ukaž, dopisy to od žen
a co více, ne jen listy,
podobiznu vidím tady.

ISABEL: Co tě poutá?

ANGELA: Patřit na ni;
vábná jest vždy luzná krása –
na obraze.

ISABEL: Zdá se paní
že tě mrzí tento nález.

ANGELA: Blázínku, co napadá ti,
nech to být již.

ISABEL: Co chceš ještě?

ANGELA: Psaníčko mu tady nechám,
ty vem obraz. *(Sedne a píše.)*

ISABEL: Já chci zatím
sluhův vak si prohlédnouti.
Peníze tu, samá hrubá
nestydatá je to mince,
nebo v říši peněz, v které
dukát s tolarem jsou pártý
knížaty a králi, halíř
sprostý lid jen představuje.
Chci mu vyvést pěkný kousek
a ten provést chci takto:
Vezmu sluhovi ten poklad,
uhlí strčím místo něj.
Řekne-li pak, kde jen k čertu
vzalo děvče tady uhlí?
Jistě nepovšimne sobě,
že již v listopadu žijem,
úhelník že ve světnici.

(Vezme uhlí z úhelníku, nastrká je do vyprázdněného měšce a položí tento opět do vaku na jeho místo.)

ANGELA: *(vstane)* Napsáno již. Ale pověz
psaní kam mu položit,
aby nenašel je bratr
až se vrátí?

ISABEL: Pod pokrývku
jeho lože strčte psaní,
myslím, tu že jistě zvedne
a tam nutně najde dopis
a též nikdo nepřijde tam
před spaním.

ANGELA: To dobrá rada,
strč ho tam a potom všechno
slož jak bylo.

ISABEL: Již jsou tady,
točí klíčem.

ANGELA: Nech již všeho,
ať to jak chce dopadne.
Pojď se schovat Isabelo,
rychle!

ISABEL: Skříňko tak se otoč!

(Odejdou tajnými dvířkami a otočí opět skříň, vstoupí Cosme.)

14. scena

Cosme.

COSME: Když jsem obsloužil již sebe
třeba nyní k vůli změně
obsloužití mého pána.
Kdo však vykramařil kolem
všecky naše vzácné věci
zrovna jako k licitaci?
Kriste pane, vždyť náš pokoj
podobá se tandlmarku
s rozházeným naším zbožím.
Kdo je tady? – Nikdo tady;
je-li tady, aspoň nechce
odpovídat. Ať to nechá.
Jsemť já nepřítelem lidí,
kteří na vše mají slovo;
vtipy dobré nebo špatné
ať jsou v tom, (dím v důvěrnosti)
na celém se třesu těle.
Jen když v našich věcech šťoura
nechal pěkně na pokoji
měšec můj, i ať si pro mne
jednou nebo čtyřistakrát
na vrub naše vaky zvrátil.
Však co vidím? Bůh mi pomoz!

(prohlíží měšec)

V uhlí všecko proměněno!
Ó ty skřítku! ó ty skřítku,
kdo jsi byl neb jestli jsi byl,
peníze, jež rozdáváš,
měň si v cokoliv ti libo,
ale ty ne, jež jsem ukrad.

(Vejdou Don Juan, Don Luis a Don Manuel.)

15. scena

D. Manuel, D. Juan, D. Luis, Cosme.

D. JUAN: Co tak křičíš?

D. LUIS: Co se stalo?

D. MAN.: Rychle mluv, co potkalo tě?

COSME: Jsou to roztomilé žerty!

(k Donu Juanovi) Jestli pronajal jsi, pane,
skřítkovi byt ve svém domě,
proč nás pohostňuješ v něm?
Sotva malý na okamžik
odešel jsem a již naše
věci zřím tu rozházeny
způsobem tak prapodivným
jakby dražba byla zde.

D. JUAN: Schází něco?

COSME: Nic neschází;

pouze peněz mých tu není
které tady měl jsem v měšci;
byly mé a v uhlí změnil
mi je skřítek.

D. LUIS: Ted' vím toho í

D. MAN.: Jaké hloupé tropíš žerty
prázdné a jak otřepané!

D. JUAN: Věru hloupé, nestydaté!

COSME: Pán Bůh ví, to nejsou žerty.

D. MAN.: Mlč již, jsi jak vždycky býváš.

COSME: Ovšem, ale také někdy
pořádný já mívám rozum.

D. JUAN: Nuže s bohem, jděte spáti
milý done Manueli,
skřítek ať vám dá již pokoj,
porad'te mu, jiné šašky
vašemu ať chystá hochu.

(Odejde.)

16. scena

Don Manuel, Cosme.

D. LUIS: Darmo dopřána vám není
smělá mysl, nebo stále
s nahým jest vám chodit mečem,
byste vyrovnal vše pletky,
jež vám tento blázen strojí.

(Odejde.)

D. MAN.: Vidiš, to je tvojí vinou,
za blázna mne všickni mají,
že tě trpím ve svých službách,
kam jen přijdu, k vůli tobě
mám jen samé mrzutosti.

COSME: Ted' jsme, pane, mezi sebou,
přestanu ted' tropit šašky,
neb si z pána blázna dělat
pouze v třech je dovoleno.
Tisíc čertů ať mne vezme,
lží-li, pane, že jsem vyšel,
a že onen, kdo to byl jen,
tuto hrůzu stropil zde.

D. MAN.: Tím omlouvat chceš svoji hloupost,
seber, co jsi vůkol rozsíl,
pospěš si, bych do postele
již se dostal.

COSME: Na galejích
raděj vesloval bych, pane...

D. MAN.: Mlč již přece, jinak Bůh ví
zakroutím v ráz hlavu tobě.

(Odejde do alkovny.)

COSME: Což by ovšem mrzelo mne,
kdyby to mne potkat mělo.
Nuže vzhůru, ještě jednou
naplníme naše vaky
vším tím zbožím. Věčné nebe,
kdo by posouny měl tvoje
k zmrtevých vstání těchto krámů,
aby jedním rázem všechno
mohlo vstáti!

(Don Manuel se vrátí s listem v ruce.)

D. MAN.: Posviť Cosme!

COSME: Co se tobě stalo, pane?
Jistě někoho jsi našel
ve alkovně ukrytého?

D. MAN.: Abych moh si lehnout, Cosme,
ložní příkrývku jsem nazved,
a tu, považ, leží pod ní
spečetěný tento lístek,
jehož nápis již mé vzbouzí
ustrnutí.

COSME: Komu svědčí?

D. MAN.: Mně, však zvláštním zcela tonem.

COSME: Jak zní, pane?

D. MAN.: Nuže poslyš!
(Čte.) „Don Manuel vlastní rukou
otevři mne, nikdo jiný!“

COSME: Nedej bože, abys musil
uvěřit mi, ale dříve
zaklej list, než otevřeš jej.

D. MAN.: Cosme, co mně posud brání
zvláštnost věci jest, ne bázeň,
kdo se diví, nechvěje se.

(Otevře list a čte.)

„Vaše zdraví dělá mi starosti, nebo byla jsem příčinou jeho poškození. A proto vděčná a litující prosím vás, byste mi o něm zprávu podal a služeb mých užil. K oběmu se najde příležitost, necháte-li odpověď tam, kde tento list jste našel. Však pomněte, že to musí zůstat tajemstvím, neb dozví-li se to někdo z přátel, ztratím čest a život.“

COSME: Zvláštní případ!

D. MAN.: Zvláštní? Nevím.

COSME: Nedivíš se?

D. MAN.: Tím jsem jist,
vysvětlil vše tento list
a já též ti pravdu zjevím.

COSME: Ale jak?

D. MAN.: To jasno, slyš!
Neznámá ta dívka byla
prchající v zmatku, milá
Dona Luise, pochopíš.
Nemůže být jeho paní,
starý jest on mládenec,
to je nyní jasné přec
a je lehké ku chápání.
Mysliti lze přece sobě,
v milence dům, kdy chce sama
že má přístup ona dáma.
Nu, co říkáš?

COSME: Moh bych tobě
přisvědčiti, bázeň moje
tím však přece není snem,
ať je milka jeho, sem
ať má přístup do pokoje,
jedno nejasno v mé hlavě,
kterak mohla vědět, pane,

co se teprv pozděj stane,
jak jen mohla na den právě
napřed psaní připravit.

D. MAN.: Myslím, jak mne pozděj zřela,
sluhovi je dáti spěla.

COSME: Sluha moh list v ruce mít,
ale jak moh sem jej dáti,
co jsem zde byl, to ví Bůh,
nevstoupil sem ani duch.

D. MAN.: Mohlo se to dříve státi.

COSME: Budiž; ale kolem v síni
z vaku prádlo, věci, listy,
kolem nepořádek čistý,
to je horší.

D. MAN.: Pohled' nyní,
zdali okna přiléhají?

COSME: (*vykoná to*) Mají závory a háky.

D. MAN.: To mé nezptýlí mraky,
podezření chovám v taji.

COSME: Jaké pane?

D. MAN.: Těžko říci!

COSME: A co počít hodláš teď?

D. MAN.: Napíši jí odpověď,
v tuto tmu chci pravdy svíci!
A to tak, by pochopili,
že to různé škádlení
věru malé zděšení
působí mně. Takto k cíli
dojdu, možná také věc,
toho listonoše zřít,
dále psát, když bude chtít.

COSME: O tom vyprávěti přec
nebudeš dál?

D. MAN.: Slovem ani
za důvěry tolik milé
nelze přece pošetile
tak urážet onu paní.

COSME: Ale jej urážíš tím,
milence!

D. MAN.: To nenahlížím,
já jí přece neubližím
tímto správným skutkem svým.

COSME: Horších věcí celý mrak
se tu sbírá, v okamžení
roste moje podezření
každým krokem.

D. MAN.: Nu, co pak

COSME: Vidíš, dopisů zde lítá
sem, tam, pátráš sebe víc,
konec všeho, stále nic
v nejistotě duch se zmítá.
Co si myslíš?

D. MAN.: Nu, že tady
kdosi chodí v tajnosti,
otvírá dle libosti
zavírá a kutí všady.
Jak to, ovšem nejasno mně,
ale rozum pokud mám,
Cosme, sotva víru dám
tomu, že jsou čáry v domě.

COSME: Není skřítků v svévoli,
kteří řadí?

D. MAN.: Kdo jich zřel?

COSME: Pověz, není strašidel?

D. MAN.: Šašky!

COSME: Duchů?

D. MAN.: Nikoli!

COSME: Succubů snad?

D. MAN.: Jak se mýlíš!

COSME: Čarodějů?

D. MAN.: Ztřeštěnosti!

COSME: Nekromantů?

D. MAN.: Ničemnosti!

COSME: Posedlí jsou?

D. MAN.: Chlape, šílíš!

COSME: Ví Bůh, už to pane mám,
čerti jsou!

D. MAN.: Však beze moci.

COSME: Duše v očištcové noci?

D. MAN.: Jež mne milují? Zda klam
šílenství být může větší?
Nech ty šašky otřepané!

COSME: Ale na čem trváš, pane?

D. MAN.: Pozor dávat s velkou péčí
dnem i nocí na vše nitky
této šalby, až je chytím;
k tomu povolání cítím,
v duchy nevěřím, ni skřítky.

COSME: Já se sázím, co tu bouří
musí přec jen býti čert,
možná, je to dětský žert
každému, kdo tabák kouří.

JEDNÁNÍ DRUHÉ

1. scena

Pokoj Doni Angely.

Doña Angela, Doña Beatriz a Isabel vystoupí.

BEATRIZ: Divné věci vypravuješ.

ANGELA: Divnými je nesmíš zváti,
pokud nezvíš jejich konec.
Kde jsem byla?

BEATRIZ: U té skříně
u dveří, kudy lze projít
v jeho pokoj, která lehce
dá se točit, aniž kdo by
musil dozvědět se o tom,
u listu pak, jež jsi psala,
na něž přišla druhého dne
odpověď.

ANGELA: Tu musím říci,
že tak dvorný sloh a jemný
jsem tak brzy neviděla,
sloh, jenž s půvabností pojí
zvláštnost této události;
zcela v slohu je to starých
rytířů, již velmi často
taká měli dobrodružství.
Zde ten dopis Beatriz,
jistě líbit se ti bude. (*Čte.*)

„Krásná dámo, ať jste kdokoliv, jež máte soucit s hladovým rytířem a jste ochotna umírniti jeho bídu, prosím vás, byste mne naučila znáti toho podlého sketu neb pohanského lupiče, který vás tímto začarováním uráží, abych podruhé již

z prvních ran vyhojen, zahájil jménem vaším děsnou bitvu, ačkoliv vím, že v ní zahynu. Nebo nemá život větší ceny nežli smrt pro rytíře, který jest věren své povinnosti. Dárce světla vás ochraňuj, byste na mne nezapomněla.

Rytíř dámy skřítky.

BEATRIZ: Dobrý sloh to, na mou duši
a jak dobře řeč se hodí
k čarům těm i k dobrodružství!

ANGELA: Čekala jsem dopis plný
slavné vážnosti a úcty,
zatím přijde tento hravý
veselý pln rozmarnosti.
Jeho sloh mi zalíbil se
odpověď chci v jeho slohu
dát mu.

BEATRIZ: Počkej, neodcházej,
Don Juan, tvůj bratr jde sem.

ANGELA: Něžnosti pln sem se blíží
vděčen štěstí, že v svém domě
vidět smí a bavit tebe
Beatriz!

BEATRIZ: Mne nemrzí to,
mám-li jednu pravdu říci.

Vstoupí Don Juan.

2. scena

Don Juan, Předešlé.

D. JUAN: Každé zlo přec dobro tvoří
jak dí staré pořekadlo,
na mně se to osvědčuje,
vaše zlo mi dobro chystá:
Vím já, sličná Beatriz,
spor, který vy s otcem máte,
v dům náš smutný, samotářský
že vás zahnal. S bolem vidím,
že jak rozkošná a sladká
návštěva jest vaše pro mne,
přece vám jest k mrzutosti.
Těžko případ litovati,
jemuž povděčen být musím,
že vás vidím. Věru láska
účinek zde dvojí tvoří:
Zármutek vám, sličná, nese,
mně však radost, jako zmije
která, jed-li v sobě skrývá,
zároveň hned dryak tají.
Vítána mi buďte z duše!
Ať je skromné pohoštění,
smí přec cestou svojí slunce
vedle anděla se bráti.

BEATRIZ: S blahopřáním soucit pěkně
mícháte, že v rozpacích jsem
z obou nač dřív odpovédít.
Rozvaděna se svým otcem
přicházím a vaší vinou,
neb, ač neznal druha, ví přec
s arkýře, že s někým v noci
mluvila jsem. Proto žádá,
bych, než jeho hněv se ztiší,

zůstala zde u své tetky,
jejíž ctnosti důvěruje.
Stačíž vám, když to vám řeknu,
nehodě té, že se těším,
nebo věru příliš různě
působí i na mne láska.
Takto slunce svým leskem
působí, že ten květ vadne,
jiný co se otevírá.
Láska střílí v moje srdce,
jediný jen paprsk stačí,
smutek, žal, že zmírá ve mně,
rozkoš, pohoda se vrací,
že se vidím u vás, v domě
v této sféře diamantů,
kteréž závidí i slunce,
v anděla to sídle vhodném.

ANGELA: Jasno jest, že vyhráváte
oba dva vy milující,
nehorázně v také láci
když mne velebíte.

D. JUAN: Sestro,
zdali víš, co jsem si myslil.
Jedině a pouze z pomsty
za starosti, které nejspíš
můj host připravuje tobě,
hosta rovněž schystala's mi,
starost jenž by mně zas dělal.

ANGELA: Dobře díš, jej pozvala jsem,
bys jej hojně dařil přízní.

D. JUAN: Spokojen jsem, věř mi, zcela
s touto pomstou. (*Chce odejít.*)

BEATRIZ: Máš tak na kvap?
Kam chceš jíti?

D. JUAN: Beatriz,
Tobě sloužit; opustiti
mohu tě jen k vůli tobě.

ANGELA: Nech, ať jde si.

D. JUAN: Bůh buď s vámi!

(Odejde.)

3. scena

Doña Angela, Doña Beatriz, Isabel.

ANGELA: Ano, způsobil svým hostem
starosti mi a to velké,
tak že sotva o svůj život
mohu dbát, jak o svůj nedbá.
Ty však nyní stejnou péčí
odplatu máš zjednati mně,
bychom jako hostitelé
stejně stály proti sobě.

BEATRIZ: Touha, tvoje dobrodružství
seznati, jen ta můž' věru
ulehčiti moji bolest,
on že v dálce.

ANGELA: Povím stručně:
Jeho listy s mými listy
střídalý se v takém slohu,
(jeho totiž) že by chválou
zasypat je musil každý.
Mísily žert se zármutkem,
zábavně i obratně tak,
nevídaně.

BEATRIZ: Jak on v skutku
tuto věc si vysvětluje?

ANGELA: Myslí, že jsem Dona Luise
milénka a sobě spřádá
před ním, že jsem ukryla se
a že k bytu klíč mám jiný.

BEATRIZ: Jediná věc mne v tom mýlí.

ANGELA: Jaká? Rci to!

BEATRIZ: Že ten člověk
když zřel, že se přinášejí,

odnášejí listy, tebe
nestopoval, aby přistih
při skutku tě.

ANGELA: To se nedá
věru provést tak snadně.
Na stráži na jeho prahu
muže mám, jenž zpravuje mne
o každém kdo přijde, vyjde.
Tak tam nejde Isabela
nezví-li, že nikdo doma.
Stalo se již, přítelkyně,
že můj sluha celičský den
státi musil na číhané
a že marná byla péče,
opatrnost i vše starost.
Bych nezapomněla, poslyš
Isabelo, nepromeškej
košíček ten odnésti tam
v dobu vhodnou.

BEATRIZ: Ještě jedno,
co mé vzbouzí pochybnosti.
Jak to možná vychvalovat
chytrost muže, jedním rázem
jenž by neuhod, tak všední
tajemství to s onou skříní?

ANGELA: S vajíčkem přec Honzíčkovým
znáš tu bajku, s kterou tolik
trudilo se velkých duchů:
vejce mělo přímo státi
na stolečku jaspisovém.
Ale Honzík přišel, rázem
vejcem ťuknul a již stálo.
Neslýchané také věci
těžké jsou, než klíč k nim máme
ten jak znám jest, všechno víme.

BEATRIZ: Otázka tu ještě jiná.

ANGELA: Jaká? Pověz!

BEATRIZ: Jaký účel
ty máš při tom žertu celém?

ANGELA: Věru, to já sama nevím.
Říci mohla bych: Svě díky
chci mu nějak vysloviti,
bavit chci se v dnech svých smutných,
byť by nebylo v tom více.
Nebo jsem se zbláznila již,
poslyš, skoro k žárlivosti,
když jsem zvěděla, že obraz
hezké dámy skrývá, věru
možné-li to trochu bude
vejdu tam a obraz vezmu.
Jak bych to jen řekla tobě,
viděti jej a s ním mluvit,
že jsem již si umínila?

BEATRIZ: Objevíti jemu, kdo jsi?

ANGELA: Ježíši, to nedej nebe!
A též on by sotva mohl
přítele a hostitele
uraziti! Domněnka jen,
milenkou že jeho já jsem,
tak jej nutí k zdvořilosti,
plachý že jest, zdrženlivý.
Věru k takým věcem nikdy
nemohu se odvážiti!

BEATRIZ: Jak jej můžeš spatřit? Poslyš:

ANGELA: Nejdivnější ze všech plánů:
On má, aniž já bych sama
v jeho pokoj vešla, přijít,
aniž, kam jde, to by zvěděl.

BEATRIZ: Na druhého bratra pomni.
Vchází Don Luis.

ANGELA: Pozděj více
povím tobě.

BEATRIZ: Jak jsou různé
vlivy na nás! Musí nebe
stejně dary, zásluhy též
od sebe tak rozdělit,
mezi ně klást propast takou,
následkem že téhož pudu
ten se líbí a ten hnusí?
Pojďme odsud, neb já nechci
hovořiti s Donem Luisem.

(Chce odejít, vstoupí Don Luis.)

4. scena

Don Luis, Předešlé.

D. LUIS: Nejdrazšího světla jas,
zkaď se může slunce učit,
útěkem svým chce mne mučit.
Bože, snad jsem nocí as?
O kéž lad tvých vzácných krás
můž mi smělost prominouti,
jž tě zdržet v tvé chci pouti;
tebe prosit za prodlení,
nežádám-li dovolení,
tož je můžeš pominouti.
Uznat velkou přísnost tvoji
krutý los můj nechce sám,
co za čestný dluh svůj mám,
milostí buď, přízní mojí!
Ač tvá hrdost sotva zkojí
naděje mdlé atomem
šílený žár v srdci mém,
přece zamítaný stále
milovat chci tebe dále
ze msty pouze v bolu zlém.
Ty mne větším blahem daříš,
čím své na mne množíš hněvy,
čím bol větší bez úlevy,
víc plám, mou čím lásku maříš,
nebo vzpláním lásky jedné
meze zříme malé, bědné
mezi bolem, mezi slastí:
Tož mne uť se láskou třásti,
uť mne pohrdání ledné!
Uť mne jak ty krutým být,
naučím tě něhy plání,
uť mne chladné pohrdání,
chci tě přízni naučit;

zhrdu ty, já lásky cit!
Věrnost já, buď' nestálostí!
Ne, já lásky, ať' trud hostí,
nevzdám se, v ní boží dech;
hněvem za dva zaplaň v žeh
za dva zaplám horoucnosti!

BEATRIZ: Jak tak luzně žalujete!
Kdybych mohla uleviti
bol váš, nechci vinna býti,
aby ztich, ó dál tak rcete!

D. LUIS: Co mne vaše krutost hněte,
zhrdáni – jste jeho vzor –
naučil jsem rozhovor
se až příliš.

BEATRIZ: Za to záhy
těchy úkoj sladké vláhy
skane v nářků vašich sbor.

(Chce odejít, Don Luis ji zadrží.)

D. LUIS: Náhoda nás svedla, slyš,
milujme se kouzelnice!

BEATRIZ: Slyšet nechci vás již více. *(K Angele.)*
Hleď jen, ať jej zadržíš! *(Odejde.)*

ANGELA: Což jsi ztratil mužnost již?
Slyšet můžeš to a zřítí?

D. LUIS: Sestro, co se může díti?

ANGELA: Zapomeň svou lásku, druhu,
tam kde láska nejde k duhu,
není láska – je to mřítí! *(Odejde.)*

D LUIS: Naříkám, chci zapomnit.
Jak to lze? Ach, to mne trýzní!
Kdyby dařila mne přízní,
snad bych mohl šťastný být,

ale zhrdám, nechci žít!
I největší mudrc sdílí
s někým bol svůj, kterým šílí,
přízeň zapomnít lze spíš,
neb ta urážky jak tíž
nenaříká, nezakvílí.

(Odejde.)

Proměna

(Jiný pokoj v domě Dona Juana. Vstoupí Don Luis a Rodrigo.)

5. scena

Rodrigo, Don Luis.

RODRIGO: Odkud jdeš?

D. LUIS: Což já to vím?

RODRIGO: Cos tě trápí, mluvit spěš.
S kým jsi mluvil neřekneš?

D. LUIS: S doňou Beatriz...

RODRIGO: To zřím
bez tvých slov již na tvé mdlobě,
odpověď zlou dala tobě,
kde je nyní?

D. LUIS: V malý dík
u mé sestry několik
dnů má žítí v této době,
aby nevyšli jsme z hostí
oba jste si slovo dali,
abyste mne utýrali
každý svojí hostinností.
Jej tu on, ji ona hostí,
a má z toho trýzeň celá.
On má Dona Manuela,
Beatriz ty hostíš zase;
žárlivost tak v jednom čase
vešla v dům, v něm vládne zcela.
Don Manuel kráčí sem,
může slyšet vaše řeči.

(Vstoupí Don Manuel.)

6. scena

Don Manuel, Předešlí.

D. MAN.: (*k sobě*) Komu věru kdy jen větší
zázraky se děly v žití?
Jak v taj mohu toho zřítí
jak se mohu dopátrat,
zdali ona dáma snad
Dona Luise milá byla,
aneb jak mne ošálila?
Samá lest a samý spád
tak mne jala.

D. LUIS: Milý pane Manueli!

D. MAN.: Done Luise, pane milý!

D. LUIS: Odkud krok vás takto pílí?

D. MAN.: Ze zámku jdu.

D. LUIS: Svrchované
bláznovství to bylo věru,
vojáka se, jak vy, ptáti
odkud jde, kam chce se bráti;
k zámku cesta v každém směru
vede jej, toť pravý střed
jeho každé snahy cíl.

D. MAN.: Kdyby to jen zámek byl
chvátat nemusil bych hned,
ale větší já mám spěch,
nemohu víc otálet;
v Eskurial právě jeti
král si smyslil, ztrácím dech,
neb já za ním této noci
s depešemi musím svými
pospíšet si významnými.

- D. LUIS:** Je-li nějak v mojí moci
sloužit vám, se stane v ráz,
stane se to v okamžiku.
- D. MAN.:** Vaši ruku líbám, díky
přijměte mých vřelý hlas.
- D. LUIS:** Věřte, prázdná řeč to není.
- D. MAN.:** Zřejmou vaši vidím snahu, pomoci mi.
- D. LUIS** (*k sobě*): Z toho prahu dostanu tě v okamžení.
- D. MAN.:** Dvorného však dvořenína
od zábavy zdržovati,
to bych musil pokárati;
příčina as bude jiná,
lásky víží vás tu vnady!
Já bych neznal dobré mravy,
chtít vás vzdálit od zábavy.
- D. LUIS:** Byť byste i slyšel tady
co jsem pravil Rodrigovi,
tak jste mluvit nemusel.
- D. MAN.:** Tož jsem uhád?
- D. LUIS:** Bohužel!
Zlými naříkal jsem slovy
na hněv krásky hrdé, běda!
avšak pevné lásce ani
přízeň ani pohrdání
ztráty ani zisku nedá.
- D. MAN.:** Jakbyste byl zavržen!
- D. LUIS:** Dítě zbožňuju a vlnadné,
při tom štěstí nemám žádné.
- D. MAN.** (*k sobě*): Přetvářka to jeho jen?
Dám se klamat?
- D. LUIS:** Věčné moci!
K tomu byl jsem zrozen, vidím,

prchá mi, kam krok svůj řídím;
souzeno tak tmavé noci
před pohledem prchat denním,
jehož paprsky mne tráví.
Smutný osud můj vás baví?
Nu, proč vám jej říci lením?
Abych nemoh v žárlivosti
lásky za ní dát se v běh,
prosil jiné její vzdech
zadržet mne s horlivostí.
Co vám krutší zdá se být?
Prostředníky jiní ždají,
k dosažení, po čem plají,
ona v útěk chce je mít.

(Odejde s Rodrigem.)

7. scena

Don Manuel.

D. MAN.: Co tu vysvětlovat mám?

Žena před ním běžící,
o pomoc mne prosící,
ona jest jak muž já sám.
Tak bych jednu pochybnost
rozluštil, duch na níž stoná,
je to ovšem dáma ona,
ne však jeho milá – dost!
Ve tmách tonu opět dál...
kdyby byla jeho milá
a s ním v jednom domě žila,
zhrzeného zda by hrál?
Není-li však milá jeho,
nežije-li v domě, bída!
Jak to píše, odpovídá?
Z jednoho tak do druhého
potácí se v bludech duch.
Co tu nyní dělat mám?
Jeden zmatek, jeden klam!
Před ženami chraň nás bůh!

(Vstoupí Cosme)

8. scena

Cosme, Don Manuel.

COSME: Nu, co dělá skřítek náš?
Viděls jej, v tom okamžení
vědět, že snad u nás není,
byl bych rád.

D. MAN.: Co povídáš?

COSME: Mám tam v jizbě práce dosti,
nemohu se dostat domů,
těžko...

D. MAN.: A co brání tomu?

COSME: Strach mám.

D. MAN.: Ó té srdnatosti!

COSME: Myslíš, kdož je beze strachu?
Zde zříš muže, jenž se bojí,
octnul se již v tuhém boji.

D. MAN.: Žertu nech a přines brachu
světlo mého do pokoje,
musím psát, svou srovnat směs,
do Madridu v noci dnes
odjedeme.

COSME: Místo moje
u tebe vždy bude, pane,
ač ty strachu dost máš sám.

D. MAN.: O tebe se nestarám,
ať se cokolivěk stane.
Věci vážné, důležité
bbstarati musím teď,
zanech prosím onu smeť,
tou jen ztrácím chvíle hbité.

Rozloučím se s Juanem,
světlo přines.

(Odejde.)

COSME: Poroučejí!

Skřítku posvítit mám k reji?
Sluhou jeho zůstanem.
Neradno jej po tmě nechat,
zde je sloupek, lampa tam,
zhasnouti chce její plam
rozsvítíme – dlužno spěchat.
Chytí-li, zda se to zdaří?
Patrně jsem chytrý dosti,
ale při všem ve úzkosti
chvěju se a blednu v tváři.

Proměna

Pokoj Dona Manuela. Noc.

(Vstoupí Isabel tajnými dveřmi, nesouc pod paždí zakrytý košík.)

9. scena

Isabel.

ISABEL: Sluha děl, že nejsou tady,
čas tu věru svrchovaný
tento košík s bílým prádlem
na pravé dát jeho místo.
Ubohá! Noc kolem tmavá
a v tmě husté, neproniklé
před sebou se chvím a bojím.
Pomoz Bože, jak se třesu!
Zajisté jsem první skřítek,
o pomoc jenž vzývá Boha.
Jakže – tohle skříň že není?
Kde pak je? Co dělám, Bože,
v úzkosti jsem zapomněla,
kde co stojí v této jizbě.
Kde jen jsem? Kde stůl? Kde skříně?
Takhle východ nenajíti,
aby takhle zde mne našli,
ó tu všem by zle se vedlo
zvláště teď – neb slyším kroky,
dveře se již otvírají,
světlo v ruce sem kdos vchází,
teď je konec historie;
ukrýt nemohu se – pozdě,
zpátky nelze, abych prchla

(Vstoupí Cosme se světlem.)

10. scena

Cosme, Isabel.

COSME (nevidí Isabelu):

Skřítku, drahý, vzácný pane,
lze-li dvorností si získat
skřítky dobře vychované,
v pokoře já prosím tebe
nestarej se zcela o mne,
při svých rejdech z těchto čtyrech
důvodů mne nevšímej si.
Za prvé – to sám uhádneš,
za druhé – víš sám to lépe,
za třetí – kdo trochu chytrý,
nač to strkat po lopatě?
za čtvrté – pro tuto píseň:
(zpívá) Ó skřítku, krásná dámo,
ach, soucit se mnou měj,
jsem dítě, sám tu po tmě,
ach, jen mi pokoj dej!

(Jak prochází pokojem, hledí Isabel, aby vždy by za jeho zády.)

ISABEL (*k sobě*): Dobrá, za pomoci světla

aspoň v pokoji se vyznám,
neviděl mne, světlo zhasím,
avšak po tom, až odejde,
znova si je rozsvítím,
dostanu se do své jizby,
byť i trochu hluku slyšel,
přece mne však neuvidí.
Z dvojího zla menší volím.

COSME: Strach je dobrým muzikantem!

ISABEL (*stranou*): Ano, tak to udělám!

(Dá mu ze zadu ránu a zhasne světlo.)

COSME: Běda mi, jsem ztracen již!
Zpovědníka!

ISABEL (*stranou*): Nyní mohu vyváznouti.

11. scena

Don Manuel, Předešlí.

(V tom co chce odejít hlavními dveřmi vstoupí Don Manuel.)

D. MAN.: Co se děje?

Cosme, což pak jsi tu po tmě?

COSME: Skřítek odpravil nás oba
světlo dechem a mne ranou
jedním rázem.

D. MAN.: Že to věříš
pouze strach to vše ti vnuknul.

COSME: Jistě však mé na útraty.

ISABEL: (tápajíc) Kdybych našla jenom dveře!

(Vrazí do Dona Manuela, on zadrží její koš.)

D. MAN.: Kdo je tady?

ISABEL: (k sobě) Ještě hůře
do pána teď vrazila jsem.

D. MAN.: Světlo, Cosme! Nyní chytím,
kdo sem chodí.

COSME: Jen ho nepusť!

D. MAN.: Nepustím jen pospěš sobě.

COSME: Drž ho dobře!

(Odejde.)

ISABEL: (k sobě) Chytil košík
ať jej drží s pánem bohem!
Zde je skříň a zde jsou dveře,
s bohem! Pane na shledanou!

(Nechá mu košík v ruce a unikne tajnými dveřmi a předstrčí opět skříň.)

D. MAN.: Bud' to kdokoliv, bud' tichý
až se vrátí sluha s světlem,
jinak, svědkem mým je nebe
probodám jej svojí dýkou –
Prázdný vzduch však obejmám
a co držím, to je lehké
nádobí snad – co jen je to?
Bože, k pomoci mi přispěj,
čím dál horší je to zmatek.

(Vstoupí Cosme se světlem.)

12. scena

Don Manuel, Cosme.

COSME: Při světle mi ukaž skřítku!
Kde je, co se stalo z něho?
Držel jsi jej? Kam se ukryl?
Co to držíš, pane?

D. MAN.: Nevím,
toto zanechal mi v ruce
a již prch v tom okamžiku.

COSME: Nu, co říkáš tomu žertu?
Sám jsi pravil, že jej držíš
a tu ejhle v okamžení
ve vzduchu ti zmizel rázem.

D. MAN.: Jistě osoba ta, která
lstí a uměním sem chodí,
kdy jí libo v této noci,
v jizbě té zavřena byla;
pak, by mohla ven se dostat,
světlo shasila a tento
košík nechala mi v ruce,
prchnouc pak mi uklouznula.

COSME: Ale kudy?

D. MAN.: *(ukazuje na hlavní dveře)* Tamhle dveřmi.

COSME: Rozum nad tímhle již ztratit!
Bůh ví, já jsem viděl skřítku
při poslední slabé záři,
která na knotu se třásla
v tom, když sfouk mi rázem světlo.

D. MAN.: A jak vypadal?

COSME: Mnich byl to
takhle malý se špičatou

takle velkou čepicí;
z toho soudím jistě, pane,
kapucínský byl to skřítek.

D. MAN.: Co strach všechno nevytvoří!
Posvěť sem přec, uvidíme,
co ten mnich as nadělil nám,
tento košík podrž hbitě.

COSME: Co? Já držet z pekla košík?

D. MAN.: Nu tak drž přec!

COSME: Od té svíčky
špinavé mám ruce, pane;
lojová to byla svíčka,
zamazal bych bílé plátno
na košíku, raděj na zem
chci jej rychle postavit.

D. MAN.: (*prohledává košík*).
Prádlo je to – aj zde, list.
Nu, co píše kapucínek? (*Čte:*)

„V krátké době, co dlíte v tomto domě, nebylo lze zhotoviti
více prádla. Jakmile bude hotovo, přinesu je. V příčině toho,
co o příteli říkáte, v domnění, že jsem milenkou Dona Luisa,
ujišťuji Vás, že jí ani nejsem ani jí býti nemohu. Tolik
prozatím, než se ústně dohodneme, což bude brzy. Bůh vás
opatruj!“

Pokřtěný je tento skřítek,
neb se Boha dovolává.

COSME: Vidíš – duchovní to skřítek!

D. MAN.: Pozdě jest, hled' spořádati
všecky vaky, všechna sedla,
zastrč v měsíc opatrně
pak ty listy, nebo na nich
velmi mnoho záleží.

Zatím příslušnou chci dáti
svému skřítku odpověď.

(Dá sluhovi papíry a usedne ku psaní.)

COSME: *(položí papíry na židli)*

Dobrá, semhle položím vás,
abych na vás nezapomněl
a hned měl vás po ruce.
Počkám ještě malou chvilku,
abych jedno se tě zeptal
na skřítky zda věříš, pane?

D. MAN.: *(píše)* Zanech již těch nejapností!

COSME: Nejapností, vždyť ty sám
tolik makavých máš skutků,
dary lítají ti vzduchem
do ruky a pochybuješ?
Nuže dobrá, pochybuj si,
pochybovat když ti svědčí,
jen mi dopřej, který z toho
hubenější díl mám, abych
tomu věřil.

D. MAN.: Jak mám věřit?

COSME: Jak, to snadno dokážu ti.
Naše věci když tu kolem
rozházeny, ty se směješ,
ale já mám sbíratí je,
co tak zrovna lehké není.
Tobě nechají tu psaní,
berou si tvé lístky pouze,
mně však nechají tu uhlí,
peníze mi všechny berou.
Mlsky přinesou-li tobě
občerstvíš se jako pater,
jako hošík já se postím,
slídím, nevidím však sousta.

Kapesní dostáváš šátky,
jemné prádlo, nákrčníky,
mrzutosti dostávám jen,
slyšeti to, o tom vědět.
Když tu v jedné chvíli spolu
sejdeme se, košíček ty
dostaneš tak vyšňořený,
zdobný tak a něžný, ránu
pěstí do vazy já chytnu
pořádnou a těžkou ránu,
div svůj mozek nevykejchnu.
Krátce, pane, ty máš všechny
kouzel těchto příjemnosti,
já jen mrzutost a škodu;
a ten skřítek vždycky tobě
hedvábnou jen ručku dává
a mně železnou jen ruku.
A tak nech mne při mé víře,
neb je trpělivost zkoušet,
jednomu vše upírati,
co sám vidí, co sám slyší.

D. MAN.: (*vstane*) Nuže seber naše věci,
v Dona Juana chci jizbě
tebe očekávat.

COSME: Dobrá,
mrav při dvoře káže černě
choditi, tu věru stačí
jediný plášť vzíti s sebou.

D. MAN.: Dobře zavři a klíč zastrč
do své kapsy, má Don Juan
jiný ještě pro potřebu.
Mrzí mne to, že tak rychle
musím odtud, než se zjeví
tajemství to. K cti mé slouží,
k dobrého též jména vzrůstu
mého rodu toto jedno,

jedno jen, vše k žertu druhé.
Buďsi, v sporu povinností,
z kterých největší je čest,
všecko ostatní mívá váží.

(Oba odejdou.)

Proměna

(Pokoj Donny Angely. Doňa Angela, Doňa Beatriz a Isabel vystoupí.)

13. scena

ANGELA: Věc tak se přihodila?

ISABEL: Že naše hra je zkažena, já mnila,
neb kdyby mne byl chytil,
náš celý plán se zřítíl,
vše musil uhádnouti.
Mně ale zdařilo se, uniknouti,
jak dím ti.

ANGELA: Dobře věru
to dopadlo.

BEATRIZ: Klam větší v každém směru,
když neví se jak, zřítí
lze koše chodit, lidi sem tam jíti,

ANGELA: Jen to svést v brzké době,
by chtěl sem přijít, jak jsem řekla tobě,
pak poblázní se zcela.

BEATRIZ: Tím každého bych poblázniti chtěla,
být mudrc sebe větší,
té zajisté by neodolal léci.
Ty pozveš jej, on neví,
kde octnul se, tu dáma se mu zjeví,
ta ze všech nejkrásnější
a mladá, bohatá a nejsvůdnější;
kdo jest, kde žije o to nestará se
(to plánu tvého vrchol býti zdá se),
on musí odtud slepý
jak v snu jít, v duši zjev ten velkolepý.
Kdo netrnul by?

ANGELA: Vše jest připraveno,
však žes tu, nemá býti jeho věno,
v noc poprv přijít ke mně.

BEATRIZ: Což myslíš, hru tvou utkanou tak jemně
bych ani neztajila?

ANGELA: Věřím ti, tetko milá,
leč bydlíš v jizbě mojí
a bratří mí začarováni stojí
za každým pátrajíce,
že z domu ani nevyjdou již více.
To zle by mohlo dopadnouti
s hrou naší, vhod-li není jim se hnouti.

(Vstoupí Don Luis a zůstane v pozadí.)

14. scena

Don Luis, Předešlé.

D. LUIS: *(k sobě)* Kéž pomůže mi nebe
žár stlumiti, který mé srdce střebe!
Kéž ukrotím a skryji
svou myšlénku a cit a fantasii!
Kéž v uzdu svůj hlas chytím,
však darmo vše, co myslím, chci a cítím!
Tož aspoň žalně zkusím,
zda vašeň svou a touhu svoji zdusím!

BEATRIZ: Uslyšíš v krátké době
jak zařídím to, nebýt v cestě tobě;
v tvém domě déle dlíti,
neb nevhod bylo by mi odtud jíti
a nepoznati cíle,
jak přeju si.

ANGELA: Ó mluv již dítě milé!

D. LUIS: *(k sobě)* Co potají to řídí,
že před vlastním svým hlasem již se stydí?

BEATRIZ: My řeknem, družko milá,
že otec chce, abych již doma byla,
a že jsem pryč a dále,
když myslet bude každý, nenadále
se vrátím a zde budu.

D. LUIS: *(k sobě)* Co pro Bůh smlouvají to v moji nudu?

BEATRIZ: Chci v taji pozor dávat,
zřít výsledek a víc se neobávat.

D. LUIS: *(k sobě)* Co Bože slyším, umírám již děsem.

BEATRIZ: A jistě vše to bude pro mne plesem.

ANGELA: Co nám pak zřící zbude, až potom uzří tebe?

BEATRIZ: Duchem chudé
tak nejsme obě přeci,
lhát bychom nedovedly jiné věci.

D. LUIS: (*k sobě*) O běda, to vše vyslechnouti!
Jak nový bol mým nitrem nemá hnouti?

BEATRIZ: Tak bez svědků chci skryta
zřít, jakým květem vaše láska zkvítá,
neb kdy se tiše skryji
v čas, kdy se v domě všecho spánkem spijí,
on jistě z jizby svojí
se vydá na cestu do jizby tvojí.

D. LUIS: (*k sobě*) To slyšel jsem přec jasně,
(zbabělec živ, leč rekem umru krásně!)
To plán váš, má ji míti
můj bratr! To mi hrozí smysly vzíti,
on chce ji, touží po ní,
a ona svolí, ona se mu skloní,
on vejde v jizbu její
a neviděn! (O já se vztekem chvěji!)
A by v ten skutek ladný
je nevyrušil žádný,
chce chytrá klamem dříve
mé podezření podvést povážlivé.
Však nebe, dej mi síly,
jim překaziti tuto lásky chvíli!
A zůstane-li skryta
na vhodnější čas čekajíc, ať lita
má smělost celičský dům v zmatek zbouří,
až najdu ji; v bol, jenž mé nitro chmouří
úlevy jiné není,
zdar jiným zkazit jesti potěšení
všech žárlivých. Ó jen mne vyslyš nebe
co žárlivostí mou mne láska střebe!

(*Odejde.*)

ANGELA: Vše v pořádku je pěkném
a že jsi odešla, my zítra řeknem.

(Vstoupí Don Juan.)

15. scena

Don Juan, Předešlé.

D. JUAN: Zde nalézám vás obě?

BEATRIZ: My hledali tě.

D.JUAN: Hvězdě mé jest k zdobě,
když slunce, jak vy v kráse,
po jejím slabém lesku vyptává se.
Musím ti záviděti,
neb nemohu se nikdy domýšleti,
že také lásky vzplání
a jemné vzpomínání
by mohla zasloužiti láska moje.
Tak živím citů závistivých roje
v strach sladký mořen šílím,
sám sobě závidím, nad sebou kvílím.

BEATRIZ: Tak lichotivé řeči
odmlouvat, pane, to mi málo svědčí,
neb kdo tak měřil zdlouha
čas rozluky a zapomněl, co touha,
ten jistě, ví to nebe,
ten celý čas výborně bavil sebe,
ten obviní svůj osud
že musí v nadání s bohem dát, jež posud
mu byly zdrojem blaha.
Tak jasně dokázaná vaše snaha,
nelze se při tom zmýlit,
je nutno sobě závidět a kvílit.

D.JUAN: Vás kdybych chtěl i sebe uraziti,
já moh bych snadno sebe obhájeti,
vám kdybych zprávu podal,
že jsem se Donu Manueli oddal,
bych s bohem dal mu, nedá
se zdržet víc, chce v noci pryč.

ANGELA: Ó běda!

D. JUAN: Proč sestro vzdech ten? – Nuže?

ANGELA: Ten dobře nelibost i radost značit může.

D. JUAN: Tož musím litovati,
že ples tvůj nemůž dlouho potrvati,
neb zítra přijde zase.

ANGELA: (*k sobě*) Zas jedna naděj moje ztroskotá se!
(*na hlas*) Dost divné by to bylo,
by nebe muk těch nás hned vyprostilo;
nás obtěžoval dosti.

D. JUAN: Já neřek bych, že dělal tolik zlostí.
Don Luis a ty jste proti němu,
když vidíte, že dráh je srdci mému.

ANGELA: Mně v odpověď se nechce,
neb radost bych ti pokazila lehce,
teď v lásce tvé jsem třetí
a nechci tobě v ničem překážeti,
když ta si zataškaří,
jí vždy se v dvou líp nežli ve třech daří.
(*K Isabele*) Pojd' Isabel, dnes v noci
ten obraz musí v mojí býti moci,
teď spíš to provést dá se
a s menším strachem a při delším čase.
Měj pohotově svíčku,
ať pohodlně provedeni tu hříčku,
neb kdo mi píše také listy lásky,
mně v posměch neměj obraz jiné krásky

(*Odejde s Isabel.*)

16. scena

Doña Beatriz, Don Juan.

BEATRIZ: Ó promiň, když se bojí
sluch věřit!

D. JUAN: Víry mojí
a síly obsah povědít ti může
ten starý verš.

BEATRIZ: Ó pověz mi jej!

D. JUAN: Nuže: Jeť, Beatrice, věrnost má tak stálá,
tak pevná láska a cit můj tak vřelý,
že, kdyby pudy ty i zhynout měly,
přes vůli mou má láska dále sálá.

Tak láska se mi v srdci rozehrála,
že tebe zapomnit by city chtěly,
pak volně by tě milovati směly
ne z nutnosti, volně by láska vzplála.

Kdo ženu miluje, že zapomnění
mu nemožno, ten bez zásluhy hoří,
v tom vůle bez účasti musí býti.

Tě zapomnění nelze mému hoří
a přec má hvězda pouze tobě svítí,
ač sebou zmožena se tobě koří.

BEATRIZ: Když vlastní volbu libovůle vede
a nutnost závisí od hvězdy plání,
víc věřit lásky budem horování,
již rozmar v svoje sítě nezapřede.

Tvá něžnost upoutat mne nedovede,
mé věrnosti má vůle v odhodlání
byť s bohem chtěla dáti, bez váhání
své vůle bych se zřekla, než mne svede.

I krátký čas, který bych mohla žíti
ve zapomnění a po tobě v touze,
bez lásky musil by mně smutkem býti.

Ó štěstí, tebe zapomníti dlouze,
mi nemožno, neb chtít tě zapomníti,
by tebe nemilovat bylo pouze.

(Odejdou.)

Proměna

Ulice před domem Dona Juana. Noc. (Cosme prchá před Donem Manuelem, který jej honí.)

17. scena

D. MAN.: Jaks to moh jen zapomníti!

COSME: To se řekne.

D. MAN.: K hanbě sloužit
musí ti to, věčně soužit,
já bych vztek se...

COSME: Uvážiti rač, jak já se choval krásně,
slouživ tobě v každý mžik
jako pravý katolík.

D. MAN.: S tebou nelze vyjít šťastně!
Na čemž nejvíc záleženo,
co jsem zvlášť odkázal tobě
v mozku tvého mrzké mdlobě...

COSME: Právě bylo zapomněno!
Je to velmi důležité,
kdyby vážilo to málo,
co by potom znamenalo
zapomníti? Nebe ví to!
Na nic ve svém životě
nemyslil jsem posavád
jako na ty listy, klad
stranou jsem je ku jistotě.
A hle, tyto listy právě
působí zde také vády,
vzít je, byly by již tady.

D. MAN.: Štěstí ještě, že tvé hlavě
v půli cestě napadnulo.

COSME: Cítil jsem, jak cosi kmitlo
se mi mozkiem, pak mne chytlo,
blázním, ve mně se to hnulo.
Pak jsem na to kápnul hned,
neklidu zdroj zřel jsem jistý,
zapomněl jsem ony listy,
příčina toť mojich běd.

D. MAN.: Sluhovi rci na ulici,
aby s mezky zůstal státi,
ze snů nechci burcovati
hřmotem hostitely spící.
V dům již vniknu s klíčem svým
a tak, než kdo povšimne si
nebo šramotem se zděsí,
s listy zde se objevím.

(Cosme odejde a hned se vrátí.)

COSME: Hoch již ví vše, co a jak.
Ale pomni, pane též
spisy jistě nenajdeš,
jesti po tmě slepý zrak.
Nemožno se vyhnout hluku,
svíčka-li nám není dána,
tu ni v jizbě Don Juana
není vidět.

D. MAN.: Táhni kluku,
utýráš mne! Na ulici
mám snad bouřit, křičet, lát?
Tys vším vinen. Můžeš snad,
aniž mět bys v ruce svíci,
něco najít? Hmatej trochu
kams to dal?

COSME: Nu já to zkusím,
po tmách jestli hmatat musím,
stůl snad najdu.

D. MAN.: Zde klíč, hochu

COSME: Váhání mé tím je větší,
nemohu přec, pane milý
uhádnouti ze vší síly,
kam to skřítek v svojí léčí
chytře mohl zakramařit,
zmizeloť vše, cokoliv
nechal jsem tam ležet dřív.

D. MAN.: Nuže... má-li se to zdařit,
pak nám světlo musí dál;
posud nehovělo mravu,
toho bouřit, kdo je v právu,
od hosta mrav dobrý ždát.

Proměna

Pokuj Dona Manuela.

18. scena

(Vstoupí tajnými dveřmi za skříní Doña Angela a Isabel.)

ANGELA: Isabel, zde ticho všade,
vše snu padlo za kořist
zloději, jenž stále jist,
půlku života nám krade.
Host náš odcestoval již,
obraz vzíti pojď mu hned,
jejž můj poprv spatřil hled.

ISABEL: Ticha buď, co nanejvýš!

ANGELA: Zvenčí zavři dobře dveře.
Zprávu než mi přineseš
počkám tady – nuže spěš!

ISABEL: Zde mne čekej ve důvěře.

19. scena

(Odejde tajnými dveřmi a otočí opět skříní. Don Manuel a Cosme vstoupí tiše hlavním vchodem.)

COSME: Otevřeno!

D. MAN.: Dále tiše,
jestli hřmot se ozve v síni,
horší bude mnohem nyní.

COSME: Hrud' má sotva strachem dýše.
Moh by snadno skřítek
ten opatřit nám paprsk malý.

ANGELA (*k sobě*): Světlo, jež jsme s sebou vzaly,
může noc nám změnit v den.
Mohu lampu otevřít
opatrně. (*Učiní tak.*)

COSME: Světlo prudce
vniklo sem, tak nikdy k ruce
skřítek nebyl nám, teď svítí!
Z toho vezmi naučení
jak tě skřítek v lásce má,
svíčku tobě rozžihá,
mně ji zháší v okamžení.

D. MAN.: Pomoz Bože, Cosme hled',
to jsou vskutku divy pravé,
rázem světlo kmitá žhavé,
lidský prst v tom není.

COSME: Teď, co jsem vždycky říkal, věříš? Je to lež?

D. MAN.: Ach, na ten zjev
ve žilách mi tuhne krev.

COSME: Lidskou velkost strachem změříš.

ANGELA (*k sobě, nepozorujíc oba*): Vida, tamhle
stůl já vidím,
papírů tam spousta všech!

COSME: K stolu teď svůj řídí běh.

D. MAN.: Trnu spolu i se stydím v duši mojí bouří děs!

COSME: Vidíš? Ten svit padl k stolu
na pravé nás místo spolu
vedl – ale kdo je nes?

(Angela vyndá světlo ze svítilny a nastrčí je na svícen na stole stojící.)

ANGELA: Tak, když nyní světlo mám
na listy se podívám.

D. MAN.: Pozor, teď při světla záři
vše je jasně, dobře vidět
a já neviděl v svém žití
luznější a krásší ženy.
Pomoz Bože! Jaké divy
rostou jako hydry báje,
z jediného divů tisíc
bože, co si počnu teď?

(Angela vezme židli, posadí se ke stolu k nim zády obrácena a zaměstnává se papíry.)

COSME: Věru na čas dává sobě,
židli vzala...

D. MAN.: Div to krásy;
největšího mistra štětec
nevytvořil taký zjev!

COSME: Ovšem jesti dílo štětce tato krása!

D. MAN.: Její oko jasněj plá než samo světlo!

COSME: Pravdu máš, neb oči její
hvězdy jsou, však s nebe d'ábla.

D. MAN.: Každý vlas je paprsk slunce!

COSME: Jistě každý ukraden.

D. MAN.: Každá kadeř plá jak hvězda!

COSME: Patrně neb z davu hvězd
andělově padlí snesli
jistě po paprsku sem.

D. MAN.: Větších vnaď jsem neviděl!

COSME: Neřekneš to ubohý,
až uvidíš její nohu
tito padlí andělové
prabídni jsou na nohy.

D. MAN.: Je to výkvět však krásy
anděl je to vznešený!

COSME: Ovšem, anděl s kopytem.

D. MAN.: Ale jak? Co s listinami tady dělá?

COSME: Řekl bych,
po listinách ona pátrá,
jež jsme tady zapomněli,
chce nám uspořiti práci,
věru služebný to skřítek!

D. MAN.: Bože, co si počnu nyní,
nikdy jsem se nechvěl bázní jako nyní, poprvé.

COSME: Ach, to já už častěji!

D. MAN.: Okov poutá moji nohu,
vlasy mé se všechny ježí
každý vzdech, jenž z řader spěje
šňůrou je mi kolem hrdla,
mečem jesti hrudi mé.
Ale, což mne zkruší bázeň?
Bůh je svědek, já chci zkusit
zdali zlomím tento čár.

(Přistoupí k Angele a chytí ji za rameno.)

Ďáble, anděle či ženo,
tenkrát neujdeš mým rukám
tenkrát mou jsi docela!

ANGELA: (*k sobě*) Běda mi, jsem ztracená!
Na oko jen odcestoval,
dobře věděl, že jsem zde.

COSME: Ve jménu teď Hospodina
(Satanova zde je Troja),
teď se pěkně zpovídej!

ANGELA: (*k sobě*) Ted' se musím přetvařovat.

COSME: Kdo jsi a co tady chceš?

ANGELA: Statný Done Manueli
Enriquezi, jemuž statek
nejvyšší teď svěřen ceny,
nechte mne a jděte dále,
blížíte se k zhoubě štěstí
velikého, které nebe
po osudu vůli hodlá
dopřáti vám, neb vám přeje.
Ano je v tom rozkaz nebes.
Což mé poslední k vám psaní
nedalo vám jasnou zprávu
že se brzy uhlídáme?
Ano, já to předvídala.
Splnila jsem teď své slovo
nebo ty mne vidíš nyní
v podobě z všech nejlidštější
již jsem sobě mohla zvolit.
Nuže jdi a dej mi pokoj
nebo čas to posud nechce,
aby podstaty mé jádro
zcela se ti odhalilo.
Zítřka však se všechno dozvíš,
ale musíš zamlčeti,
co jsi viděl, velké štěstí

nechceš-li sám zničit sobě.
Jdi teď v míru!

COSME: Drahý pane,
propouští-li nás teď v míru
proč pak nejdem?

D. MAN.: Věčný bože,
teď mne mrzí, že mé srdce
prázdnou zachvělo se bázní,
ježto v čáry nelze věřit;
rázem tomu chci teď na dno.
Ať jsi kdokoliv, ó ženo,
(nebo nikdy neuvěřím
něco jiného že jsi)
teď se musím dozvědět
kdo jsi, jak jsi přišla sem
jaký účel sem tě přived.
Do zítřka však nechci čekat,
teď chci svoje štěstí urvat,
jsi-li démon, mluv jak démon,
jsi-li člověk, mluv jak člověk,
nebo zpupné hrozby tvoje
nezarazí, nezlekají
odvahu mou, sama kdybys
byla třeba ďáblem z pekla.
Ježto však zde stojíš v světle
těla háv že jímá tebe
nejsi démon, nýbrž žena.

COSME: To je, pane, všechno jedno.

ANGELA: Netkni se mne, nebo vlastní zmaříš štěstí.

COSME: Zcela správně
pan čert soudí, netkni se jí
není loutna, harfa, klavír.

D. MAN.: (*tasí*) Ha, duch jsi-li to mi poví
tento meč můj, když tě zbodnu,
bolest ti přec neudělám.

ANGELA: Běda, dej si pokoj s mečem!
dolů krvavé to rámě!
Pravdu máš, zlý by to čin byl,
nešťastnou zde zabít ženu.
Přiznávám se, že to jsem.
Je-li láska provinění,
takou přece není vinou,
by za vřelou lásku chladná
smrt se měla rozdávat.
Nezakaluj, neposkvřňuj
krví mojí stříbrolesk
svého meče.

D. MAN.: Mluv, kdo jsi!

ANGELA: Nuže, tak se musím přiznat,
jinak nepřivedu k cíli,
co jsem chtěla, jak jsem snila
tuto lásku, tuto touhu
tuto věrnost, tuto pravdu.
Avšak v smrti nebezpečí
oba jsme tu, kdyby někdo
měl nás vidět nebo slyšet;
nuže věz, že já jsem více
nežli vidíš a si myslíš.
Proto všemu předejít,
co nám hrozí, prosím pane,
byste zavřel ony dveře,
které vedou do předsíně
by zde světlo neviděli,
kdyby přijít měl někdo,
podívat se, kdo tu chodí.

D. MAN.: Posvět Cosme, zavru dveře,
vidíš teď, to není skřítek,
je to žena, vidíš přec!

COSME: Což jsem neříkal to též?

(Cosme vezme svělo, oba odejdou.)

20. scena

Doña Angela, později Isabel.

ANGELA: Zavřena jsem nyní zvenčí
bože, teď se nedá déle
zatajovat zjevná pravda,
že mne Isabela tady
zavřela a host mne dopad

ISABEL: *(objeví se v tajných dveřích):*
Pozor, paní, tiše, právě
po tobě tvůj bratr ptá se.

ANGELA: Dobře tak, skříň se již točí,
ale běda, moje lásko!
Pochybnost má bez proměny.

(Odejde tajnými dveřmi, skříň se opět otočí. Don Manulosme se vrátí.)

21. scena

Don Manuel, Cosme.

D. MAN.: Zavřeny jsou všechny dvěře
señoro, teď pokračujte
ve své zprávě... Však co vidím?
Kde jest?

COSME: Což já o tom vím?

B. MAN.: Snad se v ložnici tam skryla,
jdi tam napřed!

COSME: Nezdvorilé by to bylo, pane, kdybych
napřed šel, kdy pěšky jsme.

D. MAN.: Prohledat chci tady všechno,
dej sem světlo!

COSME: Milerád!

(Don Manuel vezme světlo jemu z ruky, oba jdou do ložnice a po chvíli se vrátí.)

D. MAN.: Jak mne krutě trápí osud!

COSME: Tenkrát nemohla jít dveřmi.

D. MAN.: Ale kudy, pověz jen!

COSME: To já nepochopím taky,
nyní vidíš, co já vždycky
říkal jsem ti, ďábel je to,
ďábel je to a ne člověk.

D. MAN.: Bůh ví, prohledám teď celý
tento byt, zda za obrazy
nikde otvor není ve zdi,
koberce zda neskrývají
dutinou kdes, ano v střechy
každou skulinu též vhlédnu.

COSME: Víc tu ani neuvidíš,
než tu skříň zde.

D. MAN.: Pochybnosti
tato nemuž vznítit ve mně,
neb je ze skla a sklem plna,
pojď, vše ostatní teď shlédnout.

COSME: Nejsem, pane, vyzvědačem.

D. MAN.: Nelze, nelze uvěřiti
duchové že její tělo,
vždyť jsem viděl, jak se bála
smrti.

COSME: Však je pravda rovněž,
věděla i předzvídala,
že se v noci navrátíme,
bychom spatřili ji zde.

D. MAN.: Vystoupila jako stín,
čáry bylo její světlo;
jako lidskou bytost mohls
vidět ji i ohmatati.
Lekla se jak smrtelnice,
žena úzkostí se třásla,
jako příznak ztrácela se,
zmizela jak strašidlo.
V hloubání když ponořím se,
bože, tu již nevím víc,
o čem pochybovat mám,
ani čemu víru dáti.

COSME: Tak je tomu.

D. MAN.: Co to díš?

COSME: Žena je to čertice,
nedivím se tomu příliš,
po celý rok jako čert
když se objevuje žena,

jednou k vůli změně zas
čert se jako žena zjevil.

JEDNÁNÍ TŘETÍ

Pokoj Dony Angely. Je noc.

1. scena

(Vejde Don Manuel po tmě, Isabel vede jej.)

ISABEL: Zde mne čekej, reku statný,
moje paní přijde hned.

(Jde a zavře dveře.)

D. MAN.: Ne, to není nápad špatný.

(Jde a prohlíží zámek.)

Zavřen zde? Ach bédou béd
jest můj osud. Krok můj chvatný
ze zámku mne vede sem
a v tom zázračná ta moc,
hvězd všech sladkým paprskem
jež chce ozářiti noc,
mne tu nechá v trudu zlém;
toto psaní pošle s tím
ozdobným mně vyzváním.
Vidět-li mne chcete, pane,
jděte, noc až k zemi skane,
sluhy držte se a s ním
hřbitovní kde kostel jděte
u svatého Petra tam
(pěkné místo, uznávám!)
muže dva vy naleznete
s– lenoškou, kam usednete.
Bylo tak; já sed a vésti
nechal jsem se na bezcestí
u brány jsme stáli kdes,
kolem ticho, noc a děs.
Vystoup jsem a dal se vésti

dívkou, jež tu čekala,
s tou jsem musil jít jak v snách,
po hlasu jsem hádal v tmách
z jizby v jizbu těkala
a já za ní, v duši strach,
jako slepý. V jeden ráz
klíční dirkou dveří padá
světla zářný třpyt a jas.
Touha má, jež uzřít žádá
paní mou, se splní as.

(Dívá se klíčovou dirkou dveřmi v právo.)

Jaký dům to v čarolesku!
Co tu vyšňořených paní!
Síně hoří, v světél blesku
co tu dám! ó jaké plání!
krásky tu jak na nebesku!

2. scena

(Dveře se otevrou. Sluhové vejdou se svícny. Dámy. Služebnictvo s příbory a zákusky, kloní se jdouce kolem Donu Manuelovi. Doña Angela v nádherné toaletě, Doña Beatriz a Isabel.)

ANGELA *(k Beatriz vstupujíc):*

Ježto bratři zprávu mají,
že jsi dávno odsud spěla,
zatím cos tu skryta v taji,
strachy mé již rázem tají,
proč; bys teď odcházet měla?
Hled', já neznám obávání.

BEATRIZ: Však co budeš tady hrát?

ANGELA: Jednu třeba z mojich paní;

pak se dívat ze ústraní
co s ním a mnou má se státi.
(k Donu Manueli) Jistě že vás nudou hostí,
čekat na mne?

D. MAN.: Ne tak paní,

na zory kdo čeká vzplání,
dobře ví, že mrzutostí,
strastí překonat mu dosti
v noci chladné pustém klínu.
Čekat musí a dlít v stínu.
Na zoru však pomyšlení
každý trud mu v radost mění,
čím dál v noci prohlubinu
tím je bližší světlo denní.
Nebylo však třeba noci,
bych tak dlouho po tmě byl,
aby z krásy vaší lil
svit se kouzедlnou mocí
v žití mroucí bez pomoci,
aby z vašich aureol

rozlilo se světlo kol
tomu, byť i černá byla,
nezabrání noci síla,
dnem jste, slunce nad plápol!
Sotva zmizí noc, tu vstává
úsvit první s jasnou tváří
zjasní vše, leč neozáří,
po něm přijde zory sláva
zlatící vše, plápolává.
Ve paprscích ta se skvěje,
září – ale nezahřeje.
Za ní teprv přijde v ráz
slunce vítězí jas,
hřeje, zlatí a se skvěje.
Tak nad nocí vítězí
úsvitu zář vzplane záhy,
zářnější nad nebes prahy
tryská zora víc a víc.
Slunce ale jásajíc
se zorou v boj slavný vchází.
Vy jste slunce beze hrází.
Nepřešla mi noc bez ztráty,
neb se zrodil váš svit zlatý,
slunce sluncí den když vzchází.

ANGELA: Měla bych se děkovati
za vaši řeč dvornou, pane,
žaloba však s rtů mi kane,
lichtotíte ku závratí.
Místa není tady, vzpláti
takových slov nádherou,
ta jsou pouze větrů hrou.
U mne se jen skromnost cení;
lehko vzniká podezření
řečí příliš lichotnou.
Nejsem úsvit, který září,
nemám jeho pohled smavý,

nejsem zora, bol můj žhavý
slzy nezradí vám v tváři.
Nejsem slunce, jas můj maří
nedostatek pravdy ryzí.
Co jsem, samotné mně cizí.
Vím jen v jeho skromném plání
nejsem úsvit, zora, ani
slunce plápolavé řízy.
Vlastností jich postrádám,
žena jsem jen, Manueli,
toť taj bytosti mé celý.
Vy jste pouze vinen sám,
že zde tak se nalézám.

D. MAN.: Velká zásluha to není.

Jsem-li zde v tom okamžení,
moh' bych snadno dokázati,
že mám více práva lkáti,
než-li děkovat vám paní.

ANGELA: Na mne chcete naříkati?

D. MAN.: Ano, neb jste nechtěla mi
objasniti moje klamy,
kdo jste, říci.

ANGELA: Na svém státi
musím, dál to zapírati.
Chceteli mne tady zřítí,
to musíte v úděl vzítí,
neptat po tom se, kdo jsem,
tak jen lze vám přijít sem.
Podmínku tu vám je ctíti.
Dopřejte, ať po vždy dále
hádankou jsem tady vám,
nejsemť, co se býti zdám,
nezdám se být, co jsem ale.
Cizí budu-li vám stále,
smíte vidět mne, já vás,

vyzvídati, kdo jsem as,
po taji mém slídit plaše,
ó tím zmizí láska vaše
i má znikne v jeden ráz.
Neutvoří štětec též
obraz, který jinou tváří
při jiném zas světlem září
dle toho, jak světlem hneš?
To i u mne nalezneš!
Malíř láska je, mně dala
přízeň vaši, kéž je stálá
v světlem tom, při jiném však
mohlo by být naopak,
zhrdu vaši snad bych vzala.
Co snad nutno slyšet vám,
aniž bych vás oklamala
že bych Luise snad zvala
milencem svým, přísahám,
tím jen vinen je váš klam.

D. MAN.: Proč seňoro, krok váš spěl
v taký chvat?

ANGELA: Vy díte, k čemu?
Mohu rodu patřit ctnému
tu bych z toho měla žel,
kdyby Luis mne poznat měl.

D. MAN.: Tož nechtějte zamlčeti,
jak jste v můj dům přišla jen?

ANGELA: Říci to, zas důvod ten
rty mé drží ve zajetí.

BEATRIZ: (*k sobě*) Ted' je čas jí v pomoc spěti
(*na hlas*) Občerstvení tady řad
libo Milosti vám snad?

ANGELA: Jaké mluvíš drzosti
kdo je tady Milostí?

Chceš snad takto nabírat
ctného Dona Manuela
by v něm vzbudilo se zdání
že snad já jsem milostpaní?

BEATRIZ: Uvaž přece!

D. MAN.: (k sobě) Z toho měla
cos by chápat mysl bdělá.
Jedna věc by jasná byla,
jak se velká dáma skryla
zatajíc se oným šatem
a jak všudy platíc zlatem
tajný plán svůj dovršila.

(Rány na prostřední dvěře; všichni se uleknou.)

3. scena

(Don Juan, Předešlí.)

D. JUAN: *(venku)* Otevř dvěře, Isabel!

ANGELA: Jaký hlomoz je to, Bože!

ISABEL: Mrtva jsem!

BEATRIZ: Já strnulá!

D. MAN.: Pomoz nebe, zlý můj osud
což pak nemá konce míti?

ANGELA: Pane, onen tam můj otec.

D. MAN.: A co já si počít mám?

ANGELA: Musíte se, pane, skrýti
v kabinetu, vedle tam
odvede vás Isabela;
Jdi již, tam jej ukryj dobře
na odlehlém, skrytém místě,
které znáš, přec chápeš mne?

ISABEL: Pojd'te rychle! *(odejde.)*

D. JUAN: *(venku)* Otevřete!

D. MAN.: Nyní pomoz ty mně Bože,
nebo v sázku nyní dávám
stejně život svůj i čest.

(Odejde za Isabelou.)

D. JUAN: *(venku)* Rozbiju vám dveře hned!

ANGELA: Rychle skryj se Beatrice
do pokoje z druhé strany,
tebe nesmí najít zde.

(Beatriz s družinou odejde do pokoje na pravé straně, Angela otevře prostřední dvěře, vejde Don Juan.)

ANGELA: Co tak pozdě chceš v mé jizbě
proč nás takto všecky děsíš?

D. JUAN: Nejdřív Angelo ty rci mi,
co ty krásné šaty značí?

ANGELA: Příčinou je mého smutku,
trudu mého, ustavičně
ve smutku že chodit musím;
proto, bych se zveselila,
umínila jsem si jednou,
obléci se.

D. JUAN: Tomu věřím,
ženské boly ovšem nejlíp
nádherným lze zhojit šatem,
odstraniti drahokamy,
ač mně zdá se, tato snaha
na pravém že není místě.

ANGELA: Co je na tom, že se strojím
zde, kde nikdo neuzří mne?

D. JUAN: Rci mi, odešla již domů Beatriz?

ANGELA: Šla – zcela právem
rozmyslil se její otec,
v milost proměnil svůj hněv.

D. JUAN: Netoužím již vědět více.
Zkusím, jestli se mi zdaří,
zřít ji ještě této noci
a s ní mluvit. Ty buď s Bohem!
Nesluší ti nic ty šaty.

(Odejde.)

ANGELA: Bůh tě cestou provodiž!

(Beatriz se vrátí.)

ANGELA: Rychle, zavři dveře jen!

BEATRIZ: *(zavře prostřední dveře)*

To minulo dosti šťastně!
Odchází tvůj bratr, hledat
kdes mne jinde.

ANGELA: Než se stíší

celý dům, Don Manuel
než se vrátí na návštěvu,
odstupme sem v jizbu vedle,
budeme tam bezpečnější.

BEATRIZ: Jestli toto se ti zdaří,
pak jsi právem „Dáma skřítek“.

(Odejdou dveřmi na pravo.)

Proměna

Pokoj Dona Manuela. Tma.

4. scena

(Isabel a Don Manuel vejdou tajnými dveřmi.)

ISABEL: Tady sečkej bez hlomozu,
aby nikdo nemoh poznat,
že jsi tady.

D. MAN.: Jsem jak mramor.

ISABEL: (k sobě) Bože dej, bych dovedla to,
dobře zavřít ve své bázni.

(Odejde.)

D. MAN.: Ó jak mnoho smělý člověk
odvází se, vstupuje-li
v neznámý byt, tam kde neví,
jaké neštěstí mu hrozí.
Jaká zkáza na něj číhá!
Nyní tady jsem já v domě
urozené jakés dámy
„Milostí“, jež nazývá se.
Kolem děs a hrůza vládne,
bytu svého tak jsem vzdálen.
Ale co to? Tuším, právě
někdo otevírá dveře,
někdo v chvíli té sem vstoupil.

(Vstoupí Cosme. středem.)

5. scena

Cosme, vstoupí Don Manuel.

COSME: Bohu díky, pro noc tuto
volně mohu do své jizby
bez bázně a bez obtíží,
ačkoliv tu chodím po tmě.
Nebo skřítek chyt si nyní
mého pána a jej drží,
co by ode mne moh chtíti?

(Vrazí do Dona Manuela.)

A přec zdá se, že chce něco.
Kdo to? Kdo zde?

D. MAN.: Ticho, pravím
Bud' si kdo bud', na tom místě
meč můj nemá-li tě protknout.

COSME: Milerád jak chudý strýček
v bohatcově domě mlčím.

D. MAN.: *(k sobě)* Je to jistě nějaký sluha,
který náhodou sem přišel
od něho se poučit dám
kde to jsem.
(Nahlas) Rci, či dům tento
a kdo jeho pánem sluje?

COSME: Dům a jeho obývatel,
milý pane, patří čertu
nebo bydlí tady dáma,
kterou „skřítek“ nazývají,
je to démon ve podobě
krásné ženy.

D. MAN.: A kdo ty jsi?

COSME: Já? Jsem famulus či sluha,
lokaj, poddaný a otrok,

který, neví sám proč, musí
prodělat zde tyto čáry.

D. MAN.: Kdo je pán tvůj?

COSME: Velký blázen,
Honza, hlupák, fintil, trojka,
jenž se také holky chytá.

D. MAN.: Jmenuje se?

COSME: Don Manuel Enriquez.

D. MAN.: Co slyším, Bože!

COSME: Cosme Catiboratos nazývám se.

D. MAN.: Ty jsi Cosme?

Ale, rci, jak sem jsi přišel?
Mluv, jsem pán tvůj! Za nosítky
snad jsi spěchal, vstoupil za mnou
právě zas do této jizby?

COSME: To jsou roztomilé žerty!
Pověz, kterak jsi sem přišel?
Což jsi nešel a dost směle
na místo, kde čekali tě?
A tak rychle zpět jsi zase?
Konečně jak sem jsi přišel,
stále takto, co já chovám
při sobě té jizby klíče?

D. MAN.: Rci mi, čím je tato jizba?

COSME: Tvoje nebo ďáblova!

D. MAN.: Nebe ví, že lžeš tu bídě,
nebo zcela v jiném domě
odsud daleko jsem já byl
ještě v tomto okamžiku.

COSME: Jsou to jistě kousky skřítka,
neb ti ryzí pravdu říkám.

D. MAN.: Za blázna ty chceš mne mítí?

COSME: Čeho třeba pravý opak
dokázati tobě? Vyjdi
ze dveří, jsi na předsíni
kde se klam hned zjasní tobě.

D. MAN.: Nuže dobrá, sám chci jíti
zkusiti a přesvědčit se.

(Odejde.)

COSME: Konečně, kdy, milí páni
skončí se ten hrubý podvod?

6. scena

Isabel, Cosme, pak D. Manuel.

(Vstoupí Isabela tajnými dveřmi.)

ISABEL: Nu, Don Juan konečně
vzdálil se, by nedozvěděl
se náš host, kde prodlévá,
rychle odstranit jej musím –
pst! vy pane! slyšte, pane!

COSME: *(k sobě)* Dopadne to ještě hůře
otráven je tento sykot.

ISABEL: Konečně, že odebral se
na lože můj pán.

COSME: *(k sobě)* Co praví?
jaký pán? Já nerozumím.

(Vrátí se Don Manuel.)

D. MAN.: Skutečně to jizba moje.

ISABEL: *(Cosmovi)* Jsi to ty?

COSME: Jsem!

ISABEL: Tak pojď se mnou.

D. MAN.: *(Cosmovi)* Pravdu měl jsi.

ISABEL: Neprodlévej
za mnou pojď již bez váhání!

(Chytí Cosma za ruku a táhne jej ku tajným dveřím.)

COSME: Pane, již mne bere skřítek!

(Odejde s Isabelou.)

7. scena

D. Manuel.

D. MAN.: (stále mluví ke Cosmovi)
Konečně zda dozvíme se
kterak tento podvod vznik? –
Mlčíš? Blázne, nu tak promluv
Cosme, Cosme! Ví sám Bůh,
kolem hmatám v samé stěny,
což zde nemluvil jsem s ním?
Ale kterak moh tak rychle
uniknout? Což nebyl zde?
Či mám docela se zbláznit?
Zde se vyznat – věru zázrak,
jak sem přišel a jak zmizel?
však to musím vypátrati.
V alkovně tam ukryji se,
klidně vyčkám v oné skrýši
až se dozvím naposledy
kdo ta dáma skřítek jest.
(Odejde do alkovny.)

Proměna

(Pokoj Doni Angely.)

8. scena

(Vystoupí opět všechny dámy s příbory a zákusky jako před tím. Na to Doña Angela a Doña Beatriz, pak Cosme a Isabel.)

ANGELA: Pryč Don Juan, tebe hledat
chce a zatím Isabela
již pro Dona Manuela
odešla, zde musí býti
každou chvíli *(k paním)* občerstviti
ať se muž, vše přichystejte,
vše ať najde, jak sem vkročí,
pak jej vlídně uvítejte.

BEATRIZ: Taký div se sotva zočí
zvědavá jsem, trnu v žase.

ANGELA: Zda jen přijde?

SLUŽKA: Rozléhá se
chodbou krok a sem se točí.

(Vstoupí Isabel dveřmi na levo, táhnouc za sebou Cosmu.)

COSME: Ó já bídný, kam se šinu
nevčasný to žert být zdá se.
Bože, rozumu se minu,
náhle stojím v samé kráse.
Jsemť já Cosme? Amadis?
Cosmilo, Belianis?

ISABEL: Zde jej máte; co však zřím?
Pane...

COSME: Hezký klam tu viz,
čert mne vezme, to již vím!

ANGELA: Isabelo, co se stalo?

ISABEL: Samé překážky a boje;
když jsem přišla do pokoje
místo Dona Manuela
sluha byl tam.

BEATRIZ: Velmi málo
omluvíš svůj omyl tím.

ISABEL: Jizba byla temná celá

ANGELA: Věčný Bože, slídič snad
pozná mne již bez obtíže.

BEATRIZ: (*stranou*) Nutno nám, jej oklamat.
(*na hlas*) Cosme!

COSME: Nuže!

BEATRIZ: Přístup blíže!

COSME: Tady jsem!

ANGELA: Nuž nebojte se!

COSME: Muž jak já se nezatřeše.

ANGELA: Blíž proč nechcete jít? Nuže?

COSME: (*k sobě*) Výmluva zde nepomůže,
kde má čest se v sázku nese.
(*přiblíží se*) Z úcty jít jsem nechtěl k vám
a ne ze strachu a bázně,
nebo i Luciper sám
byť se zjevil v šatu dám,
málo by mi dělal strážně.
Často on to zkusil již,
je to jeho stará hračka,
ženský šat vzal za svou skrýš,
nebo sukně, šněrovačka
jeho dílo jsou, jak víš.
V podobě tak luzné dámy
zjevil se ten chlapík známý
pastýřovi, který mžikem

láskou vzplál a s pekelníkem
luznými se bavil hrami.
V nejlepším když byli, v ráz
na obludu krásná žena
stála před ním proměněna.
Hanebníku! křičel d'as
viz ten obraz lidských krás,
který lásku tvoji vznítil,
teď si zoufej, v propast běd
v hříchu jícen jsi se zřítíl.
Pastýř strachu nepocítil,
bez bázně děl k čertu hned:
Přelude ty bez podstaty,
mníšli v propast věčné ztráty
že se zřítím na tvou vádu,
zítra přijď zas k mému stádu
a zas vezmi ženské šaty;
já pln lásky, plný plesu
zdám tě a se nezatřesu.
Za uši ty zapiš sobě:
v ženském šatu, v ženské zdobě
čert nám nenažene děsu.

ANGELA: Seberte se, milý hochu,
žízeň dostaví se strachem
jezte proto, pijte trochu.

COSME: Nelze!

BEATRIZ: Posilňte se, kmochu,
víc než dvě stě mil vám v plachém
běhu urazit je dnes.

COSME: Jak, co slyším? (*klepání*)

ANGELA: Kdosi klepá.

BEATRIZ: Věru.

ISABEL: Nový zmar se na nás snes.

ANGELA: Běda!

9. scena

Don Luis. Předešlé.

(Venku Don Luis.)

D. LUIS: Tys to?

BEATRIZ: Sper tě bēs!

D. LUIS: Otevřete!

ANGELA: Ještě štěstí,
že mám bratra po hotově
v každý případ.

ISABEL: Zlá to srážka!

BEATRIZ: Já se skryju!

(Odejde do pokoje na právo.)

COSME: Nyní as
přihlásí se pravý skřítek!

ISABEL: Za mnou rychle!

COSME: Milerád!

(Odejdou dveřmi na levo.)

(Angela otevře prostřední dvéře; vstoupí Don Luis).

ANGELA: Co jen můžeš chtít zde?

D. LUIS: Nešťastný chce osud můj,
abych jiných blaho kazil.
Nosítka sem zřel jsem nésti
pozdě již, tu napadlo mi,
v nich že Beatriz as nesou.
Pak sem vstoupil hned můj bratr.

ANGELA: Konečně mluv, co chceš tady?

D. LUIS: Ježto leží tento pokoj
zrovna nad mým, mě se zdálo,

jak by lidé byli tady
a tak sám chci přesvědčit se,
zda to pravda.

(jde, odhrne oponu na právo a uzří Beatriz)

Beatriz, vy jste tady?

BEATRIZ: Ovšem, pane,
musila jsem navrátit se,
hněv se otcův rovněž vrátil
a on stále na mne sočí.

D. LUIS: Zmatek zachvátil vás obě. –
Jaké to zde hospodářství?
Příbory, tu zákusky!

ANGELA: Co jen slídíte tak plaše
po věcech, jimiž se dámy
baví, když jsou samotny?

(Hluk v pokoji na levo).

D. LUIS: Jaký lomoz?

ANGELA: *(k sobě)* Dříve umru!

D. LUIS: Bože, co to? Slyším kroky
nemůže to být můj bratr,
který by se takto skrýval.

(Jde do pokoje na levo a vrátí se opět.)

Běda, milosrdné nebe,
žárlivost, jež lásku vzňala,
stopuji-li pošetile,
žárlivost cti odhalím vám.
Světlo sem, ať dopadne to
sebe hrůzněj, naposledy
při světle se všechno shledá,
při světle se ztratí čest.

(Vezme svícen a odeje dveřmi na levo.)

10. scena

D. Angela, D. Beatriz.

ANGELA: Ztraceny jsme, Beatriz,
když jej najde.

BEATRIZ: V jeho pokoj
jestli v čas jej Isabela
zachrání, pak strach tu marný,
tebe vždycky zabezpečí
tajemství té skryté skříně.

ANGELA: Což když ale Isabela,
kdyby los můj chtěl to krutý,
v slepém strachu nezavřela
tajné dveře, když vnik tam?

BEATRIZ: Pak by ovšem čas byl prchnout
rychle odtud.

ANGELA: Ku pomoci
tvůj mi otec přijít musí,
jak já právě pomohla mu;
teď se losy proměnily,
v nesnáz když přivedl tebe,
pak mne musí zbavit tísně.

(Obě odejdou).

Proměna

Pokoj Dona Manuela. Tma.

11. scena

(Isabela a Cosme vstoupí tajnými dveřmi, hned na to Don Manuel z alkovny, později D. Luis.)

ISABEL: (ke Cosmovi) Rychle vtup sem!

(Vyběhne prostředními dveřmi aniž by skříň na místo otočila.)

D. MAN.: Podruhé zas
v pokoji mém slyším kroky.

D. LUIS *(se světlem v ruce přijde tajnými dveřmi):*
Bůh ví, člověka jsem viděl!

COSME: To je chyba!

D. LUIS: Kdo hnul skříní
a kdo změnil její místo?

COSME: Aj tu světlo; rychle schovám
zde se pod stůl. *(Vleze pod stůl.)*

D. MAN.: (položí ruku na meč) Konečně
přec to nějak skončit musí.

(Předstoupí.)

D. LUIS: Vy to, Done Manueli!

D. MAN.: Vy to, Done Luisi?
Kdo kdy v takové byl tísní!

COSME: *(pod stolem)* Poslyšte, jak vstoupil sem;
stokrát chci to vypravovat.

D. LUIS: Bídáku a hanebníku
lživý hoste, zrádce, sketo,
přítele jenž svého čest
ochránil a druhá svého

bez ohledů tupiti chceš,
bez úrazu poskvřnit chceš
tas již prokletý svůj meč!

(Tasí.)

D. MAN.: Ano, jen abych se bránil,
chci jej tasit udivený,
že tě vidím tak a slyším,
že tě vidím sám a slyším,
jenž mne chceš teď zavraždit.
Přec to nelze vykonat
neb můj život losem dávno
zkušěn smrti nepodléhá.
Ne, ač chceš mi vzít život,
nemůžeš tak učiniti,
bolest život nevezme mi,
silným tebe uznávám,
silnější však jest má bolest.

D. LUIS: Slovy ty mne nepřekonáš
pouze skutky.

D. MAN.: Dříve uvaž,
jsem-li s to ti činit zadost
Done Luise!

D. LUIS: Ha, co zadost
když tak urazils mne těžce!
Tajnými když vnikáš dveřmi
v pokoj oné nestydaté,
může činit někdo za dost
také potupě a hanbě?

D. MAN.: Desetkrát má tato dýka
protknout moje srdce v krvi,
jestli já jsem, Done Luisi,
věděl o těch tajných dveřích,
v jiné komnaty že vedou.

D. LUIS: A co děláš zavřen tady beze světla?

D. MAN.: *(k sobě)* Co mu říci?
(na hlas) Na svého zde čekám sluhu.

D. LUIS: Tebe tady ukrývají
na vlastní to zřel jsem oči
a ty nelhou.

D. MAN.: Ovšem nelhou,
mnohem dříve klamaly se
ostatní než tvoje smysly.

D. LUIS: Myslíš, kdyby oči lhaly,
že též budou lháti uši?

D. MAN.: Patrně.

D. LUIS: Lže tedy všechno,
v posled ty jen pravdu mluvíš
a jen ty jsi.

D. MAN.: Neukončiž, nebo ještě než to řekneš
jen to pomyslíš neb pomníš,
s životem tvým bude amen.
Nezvratný-li stojí osud
nejblíže pak tobě stojím,
přátelství kéž odpustí mi,
je-li boj zde nutností,
bojujme, jak přísluší se:
Rozdělme si svorně světlo,
ať nás oba osvětluje
a ty zavři ony dvěře,
kudy vnik jsi nerozumně,
tyto zde já zavřítí chci.
Na zem házím zde ten klíč,
aby ten, kdo na živu zůstane,
moh odtud jíti.

(Zavře prostřední dvěře a hodi klíč na zem.)

D. LUIS: Skříň by dobře přilehala,
tento stůl já opru o ní,

aby nikdo z druhé strany,
buď kdo buď, sem nemoh vniknout.

(Zvedne stůl a uzří Cosme).

COSME: Teď ta klička musí prasknout!

D. LUIS: Kdo to zde?

D. MAN.: O hrůzyplný
tvrdý lose!

COSME: Nikdo tady.

D. LUIS: Pověz Doně Manueli
toť ten sluha, na nějž čekals?

D. MAN.: K hovoru čas ó tom není.
Dobře, vím, že jsem tu v právu,
Co vám libo, myslete si,
nyní, díky v svojí pěsti,
bude žít, kdo zvítězí.

D. LUIS: Nuže k ráně hbitě vy dva!
Čekáte?

D. MAN.: Ty urážíš mne,
pakli takto o mně smýšlíš.
Rozmýšlel jsem pouze o tom
co s ním počnu: Vyhnutí jej,
pošlu jej to vypravovat,
zůstane-li, výhodu mám,
nebo jistě na mou stranu
postaví se...

COSME: O ne, pane,
pouze to-li překází vám...

D. LUIS: Ve alkovně vedou
dveře do malého kabinetu,
tam jej zavru do té doby,
nežli tady srovnáme se.

D. MAN.: Udělejte, jak vám libo.

COSME: Mám-li s vámi šermovati,
třeba nutných opatření,
že bych ale nešermoval,
to vás příliš trápit nesmí.

(Odejde do alkovny, Don Manuel jde za ním a zase se vrátí.)

12. scena

D. Manuel, D. Luis.

D. MAN.: Teď jsme oba o samotě.

D. LUIS: Nuže tedy ku zápasu!

(Šermují, Don Luis couvá.)

D. MAN.: Pevnější jsem nezřel ruky!

D. LUIS: Větší neviděl jsem síly,
beze zbraně jsem já ztratil
čepel, kord můj k nepotřebě.

D. MAN.: Odvahy té neschází vám
chyba náhody a losu,
opatřit si jinou čepel
pospěš, já to dovoluji.

D. LUIS: Statný jsi a ušlechtilý!
(k sobě): Osude, co teď mám dělat
v této tísní neobvyklé?
Nebo vezme-li mně čest,
vítěz život daruje mi.
Záminku teď musím hledat
pravou nebo vymyšlenou
cestu najít, kterou volit
směl bych v také pochybnosti.

D. MAN.: Nepůjdeš si pro meč jiný?

D. LUIS: Půjdu a se brzy vrátím,
chceš-li tady na mne počkat.

D. MAN.: Přijď kdy chceš, já stojím zde!

D. LUIS: Na shledanou! Bůh buď s tebou.

D. MAN.: Bůh ti žehnej, na shledanou!

(Don Luis zvedne klíče ze země, otevře prostřední dvěře a odejde. Don Manuel opět za ním zavře.)

13. scena

D. Manuel, Cosme.

D. MAN.: Zavru opět a klíč stáhnu,
aby nikdo nepovšim si,
že zde uvnitř někdo jest.
Hoj, jak bouří v mojí mysli
divá vřava myšlének!
Jak to buchá v srdci mém!
Neřekl jsem, jistě tady
dveře jsou a jimi chodí
Dona Luise milenka?
Všecko tak se vyplnilo
jak jsem si to myslel dříve;
tucha zhouby zřídka lhává.

COSME: (*v alkovně*) Pro Bůh, drahý milostpane,
jsi-li sám, tož prosím tebe
pusť mne odsud! Jistě skřítek
na mne přijde, sem se vtlačí
povídáním, otázkami
pletkami a vádou sterou
a zde taká malá díra,
sotva od sebe že tady
stojí stěny.

D. MAN.: Otevru ti,
tak jsem zemdlen divou bouří
myšlének svých, tak že nic
nemůže mne více trápit.

(Odejde do alkovny.)

14. scena

(Otevrou se prostřední dveře z věčcí. Don Juan přivádí Angelu v plášti. Oba zůstanou v pozadí.)

D. JUAN: Tady počkej, hodlám zatím
poučit se o příčině,
za kterou ty v této době
v tomto šatě ven jsi vyšla.
Nesmíš víc v byt svůj se vrátit,
bez tebe chci věrolomná
přesvědčit se, co se stalo.
(Stranou): V bytě dona Manuela
nechám ji; kdyby se vrátil,
sluha bude přede dveřmi,
který vstup sem zabrání mu.

(Odejde.)

ANGELA: Nešťastná já, běda mi I
ráz na ráz mne krutě stíhá
osud, sotva přežiju to!

(Don Manuel a Cosme vyjdou z alkovny.)

COSME: Rychle odtud!

D. MAN.: Co tě děsí?

COSME: Satanem je tato žena,
i tam zas mne týrat bude.

D. MAN.: Víme-li, kdo tato žena
když jsme ony dveře stolem,
tyto klíčem uzavřeli,
kudy mohla přijít sem?

COSME: Přišla – inu, kudy chtěla.

D. MAN.: Ty jsi blázen!

COSME: *(Uzří Angelu.)* Pán Bůh s námi!

D. MAN.: Co se děje?

COSME: S odpuštěním,
sem se vedrala zas tiše.

D. MAN.: Jsi-li přeludem či stínem,
ženo, jež mne týráš k smrti?
Kudy, mluv, jsi přišla sem!

ANGELA: Ha, Don Manuel!

D. MAN.: Tak mluv!

ANGELA: Nuže tedy poslouchej!
Zabušil Don Luis divě,
vstoup v hněvu, kol se díval zdrženlivě,
vše moudře uvažoval,
vše v mysli srovnal a pak odporoval;
dům celý proběh kvapem,
kol slídl, poznal tě, pak divým slapem
řeč spustil v okamžiku,
však mečem řeč, jazyk se změnil v dýku.
Já, která vím, když hněvně
se utkají dva v jizbě, která pevně
je zavřena, bez řeči
když hnáni ctí jen spolu mluví meči,
a boj když skončen divý
jen mrtvý jeden zbude, jeden živý:
bez vůle a bez duše
jsem vyběhla a v noci, v žalné tuše
a v děsu nočním, který
je mého losu smutný obraz šerý,
jsem sama hledající
šla bloudíc, klopýtajíc, padající
ve srdce svého tísni
se chytajíc za pestrou šatu třísní.
Tak bloudíc ulic nocí
jak šílená a sama, bez pomoci
jsem k místu přišla v tmavém
jak žaláři, kde žila jsem, ač právem

moh přístav mi, štít býti.
Leč nešťastným, rci sám, kde hvězdy svítí?
Na jeho prahu v stínu,
jak nebe mou by chtělo stíhat vinu,
stál Don Juan. – Co zkusím,
přes odpor všechen vyznati se musím
a přiznati se k němu,
neb mlčení mne k tomu konci zlému,
k té bídě donutilo.
Kdo řek by, mlčet, že má zkáza bylo?
Ač žena jsem! – Tak žena
jen mlčením jsem byla zahubena!
On stál na prahu domu,
když dospěla jsem až ku místu tomu,
kde zastavíc se v běhu,
jsem byla ohně ledovec a sopka v sněhu,
on při tom sporém svitu,
jímž luna zdobí šero střech a štítů,
zřel na mých nadrech šperků lesk a plamy
(jak často v zmar nás řítí drahokamy!)
a slyšel šustit hedvábné mé šaty,
(ach, často ty nás hroutí v propast ztráty!)
on za svou měl mne dámu,
jak motýl oblétaje kolem plamu
by spálil se, šel za mnou,
stín každý uzřel a svou hanbu klamnou.
Milenec v horlivosti
rád hledá důvod svojí žárlivosti,
rád dík by nebi vzdával,
by našel důvod v žárlivosti nával;
on mluviti chce, darmo,
ač slovům bývá bolest těžké jařmo!
Pak v žalných zvucích, v pláči,
jež ke rtům na cestě se v tísní tlačí,
že všechna slova ztratí,
chtěl hanby svojí celé bezdno znáti.
Já odvětit mu chtěla

a nemohla, neb hrůzou jsem se chvěla,
bol neví, co má říci,
vždy pozdě přijde slovo váhající.
Své vině lesk a barvu dát jsem práhla.
Leč omluvu kdo hledá, tomu znáhla
neb vůbec nikdy nezjeví se vhodně,
než zapře vinu, spíš ji stvrdí hodně.
Pojď, pravil, plana žárem
ty první hanbo na mém kmenu starém,
teď pěči mít již budu
bys pro vždy uvězněna byla v studu,
až vyšetřením přísným duch můj pozná,
proč tebou souzena nám hanba hrozná.
Tak mému utrpení
se pohled tvůj stal asyl, potěšení,
já musila tě milovati
a skřítku roli musila tak hráti,
já musila tě ctíti,
svých bolů živým hrobem takto býti,
neb nemoh's milovaný býti ženou,
jež nevzpálala by k lásce tvojí cenou,
být nošen v srdci ženy,
tluk jejíž hned by děl ti roztoužený:
tě milovat mé bylo nebe,
můj cíl tě vzít a strach můj, ztratit tebe,
má starost, pro tebe se zachovati,
svůj život i svou duši tobě dáti,
ti sloužiti, mé přání!
Ba zasloužit chci sobě svých slz daní
bys bol můj cele zhojil,
mne přijal, vedl, chránil, upokojil!

D. MAN.: (k sobě) Můj lós ten hlavě hydry podobá se,
neb vždycky z popele se zvedá zase.
Co počít mám v té směsi
svých myšlének, jichž bludiště mne děsí?
Toť Dona Luise sestra, milka není;

když v takém pobouření
on vzplá pro samolásku uraženou,
jak vzplane teprv pro cest poskvrněnou?
Když sestru budu chránit v boji,
když rytířsky hned proliju krev svoji,
když ku obraně vytrasím svou dýku,
víc urazím jej v okamžiku,
ku zradě přiznám se a k všemu tomu
i hanobcem já budu jeho domu,
neb najít zde mne musí.
Ji obžalovat, rozvaha když zkusí,
jest vinou její obtěžkati duši,
a toto se mé cti zas nepřísluší.
Kde cesta pravá tady?
Jsem, bráním-li ji, vržen v jícen zrady,
jsem podlý, když ji nechám,
jsem bez citu, když k pomoci jí spěchám,
a nechci-li ji chránit,
jsem sketa, marno zas, když chci ji bránit.
Ji zachráním – přátelství škleb to jistý,
a ne – to lásky ctné květ zdeptám čistý.
Tak smrt zřím všady státi.
Chci aspoň vraždě jiné umíratí!
(k D. Angele): Señoro, nechte trudů,
jsem šlechtic a vás vždycky chránit budu.

(Klepání na prostřední dvěře.)

COSME: Kdosi klepá.

D. MAN.: Toť Don Luis
nový přináší si meč,
jdi mu dveře otevřít!

ANGELA: Běda mi, to je můj bratr!

D. MAN.: Nemusíš se obávat,
zmužilost má tebe chrání
ustup zde jen za má záda.

(Doña Angela ustoupí za Dona Manuela, Cosme otevře dvěře. Vstoupí Don Luis).

15. scena

D. Luis, D. Angela, D. Manuel, Cosme.

D. LUIS: Již jsem tady.

(uzří Doňu Angelu a tasí.)

Co však vidím?

Nevěrnice!

D. MAN.: Done Luise,

posečkejte ještě s mečem,
zde jsem já vás očekával,
až se vrátíte a zatím

vstoupila sem (nevím ovšem
kterak se to mohlo státi)

tato dáma, jež se chlubí,

že je vaší sestrou. Moje

rytířské zde platíž slovo,

neznám ji a to vám stačíž!

Mluvil jsem s ní, anižbych se
kdo je ona, dozvěděl.

V sázku dávám vlastní život
zachránit ji; tak náš souboj,
(při zavřených dveřích pouze
mezi námi měl se odbýt)

klepem pro město se stane.

Až tu dámu zabezpečím,
navrátím se, abych dostál

zde vám slovu. Hajiteli

cti když meč a slovo stačí

dovolte, bych ctí vyzbrojen

teď moh jít, já vás též nechť

ozbrojit se novým mečem.

D. LUIS: Pro meč nový já jsem chvátal
bych vám moh jej složit k nohám.

(Učiní tak.)

A když nyní vyplnil jsem
povinnost svou vůči vám,
mohu zase – nový důvod
sám jste k tomu vynášel mi –
v nový boj se dátí hned.

(Zvedne opět svůj meč.)

Tato žena je má sestra,
nikdo nesmí před mým zrakem
kdo muž její právě není,
odvésti ji z toho domu.
Chcete-li ji odsud vésti,
možno vám to jen jak choti.
Slibem-li se zavázete,
odved'te ji, pak se vraťte
k boji zas, když tak vám vhod.

D. MAN.: Ano vrátím se, však pouze
abych moudrost cenil tvoji
a před tebou kleknul v prach.

(Klekne.)

D. LUIS: *(jej zvedá.)* To mi stačí, zvedněte se!

D. MAN.: A co tady přísahal jsem,
abych splnil jedním rázem,
za choť беру tvoji sestru.

16. scena

D. Beatriz. D. Isabel, D. Juan. Předešlí.

(Tajnými dveřmi vejdou Doña Beatriz a Isabela, středními Don Juan a sloužící se světlem.)

D. JUAN: Družba jest-li chybí ještě,
tady jsem. Idu k vůli sestře,
u dveří jsem již vás slyšel,
nechtěl jsem se v spor váš míchat,
k zdaru však již rád se míchám.

BEATRIZ: A když se to k zdaru pojí
bez kuplíře nejde to.

D. JUAN: Beatriz, a to v mém domě?

BEATRIZ: Nikdy odsud nevyšla jsem,
pozděj vysvětlím ti všechno.

D. JUAN: Chopme se již okamžiku,
jenž tak zjevně přeje nám.

COSME: Bohu díky, že váš skřítek objevil se
(k Donu Manueli.) A co myslíš, byl jsem zpilý?

D. MAN.: Nejsi-li to,
Isabel buď tvou ženou.

COSME: To by mohl důvod býti,
já však nesmím.

ISABEL: Ale proč?

COSME: Abych času nepromarnil,
jež se snadno při tom ztrácí,
abych užít mohl času
k odpuštění našich hříchů,
začež ponížený autor
pokorně vám k nohám padá.

Pedro Calderón de la Barca
Dáma skřítek

Vydala **Městská knihovna v Praze**
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. vydání
Verze 1.0 z 24. 9. 2012